

Računovodstvo obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Volgemut, Mario

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:272862>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-21**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski studij

Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i revizija

Računovodstvo obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Diplomski rad

Mario Volgemut

Zagreb, (travanj) 2023.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski studij Poslovna ekonomija

Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i revizija

Računovodstvo obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Accounting of family farms

Diplomski rad

Mario Volgemut, JMBAG: 0067568083

Mentor: Prof. dr. sc. Katarina Žager

Zagreb, (travanj) 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

Zagreb, 11.4.2023.

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

11.4.2023.

(place and date)

Sažetak i ključne riječi

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva suočena su sa značajnim izazovom želja za promjenom poslovanja. Sa snažnom željom da uspiju u svojem naumu obiteljska poljoprivredna gospodarstva ponekad ulažu svu svoju cijelu zaradu kako bi sebi olakšali poslovanje. Poljoprivredna gospodarstva su najznačajniji i najzastupljeniji organizacijski oblik poljoprivrede u Republici Hrvatskoj, te su strateški ključna za agrarno gospodarstvo zemlje. Poljoprivrednici su u stalnim izazovima glede prilagodbe novom sustavu, novih nameta, visokih poreza i brojne papirologije što u konačnici dovodi do smanjena broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj. U samom radu biti će objašnjen postupak osnivanja poljoprivrednih gospodarstava, broj otvorenih gospodarstava i prednosti i nedostaci obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Nadalje, istražiti će se s računovodstvenog i poreznog aspekta i zakonske i porezne obveze koje poljoprivredno gospodarstvo mora pridržavati se.

Ključne riječi: poljoprivreda, potpore u poljoprivredi, izazovi za poljoprivrednike, porezni sustavi, računovodstvo poljoprivrede

Summary

Family farms are facing significant challenges with their desire to change their business. With a strong desire to succeed in their plan, family farms sometimes invest their entire earnings to make their business easier. Family farms are the most important and most represented organizational form of agriculture in the Republic of Croatia. They are also a strategic key for the country's agrarian economy. Farmers are facing constant challenges in terms of adapting to the new system, new levies, high taxes and a lot of paperwork, which ultimately leads to a decrease in family farms in the Republic of Croatia. This thesis will explain the procedure for establishing family farms, their current number and their advantages and disadvantages. Furthermore, all legal and tax obligations that the family farms must comply with will be investigated from the accounting and tax aspect.

Keywords: agriculture, agricultural aid, challenges for farmers, tax systems, agricultural accounting

SADRŽAJ

1. UVOD	6
1.1. Predmet i cilj rada	6
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	2
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. OBITELJSKA POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	3
2.1. Obilježja i vrste obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	4
2.2. Osnivanje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva	8
2.3. Prednosti i izazovi obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	9
2.4 Značaj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u gospodarskom razvitku	11
3. RAČUNOVODSTVENI TRETMAN POSLOVANJA OBITELJSKIH POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA	13
3.1. Poslovne knjige obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	14
3.2. Utjecaj poreznih propisa na evidenciju poslovanja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	16
3.2.1. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja nisu porezni obveznici	16
3.2.2. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u sustavu paušalnog oporezivanja	17
3.2.3. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva koji su u sustavu poreza na dohodak	20
3.2.3. Oporezivanje poljoprivrednih djelatnosti u sustavu poreza na dobit	28
3.2.4. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u sustavu poreza na dodanu vrijednost	30
3.3. Specifičnosti izvještavanja i kontrole poslovanja	33
3.4 Utjecaj izvora financiranja na računovodstveno praćenje i kontrolu poslovanja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	37
4. RAČUNOVODSTVO OBITELJSKOG POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA IZ DJELATNOSTI PČELARSTVA – ANALIZA SLUČAJA	39
4.1. Osnovni podaci o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu	39
4.2. Računovodstvena evidencija poslovnih aktivnosti obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva	42
4.3. Izvještavanje i kontrola poslovanja	44
4.4. Mogućnost unapređenja i praćenja poslovanja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva	47
5. ZAKLJUČAK	49
LITERATURA	51
POPIS SLIKA	54
POPIS TABLICA	55

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima treba posvetiti više pažnje. To je „industrija“ koja je zapošljavala većinu ljudi u svijetu do prije otprilike 50 godina. Međutim, danas je prisutan značaj odljev stanovništva iz poljoprivrede, prvenstveno kao posljedica smanjenih plaća i niže produktivnosti rada. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva moraju imati veću ulogu u hrvatskom gospodarstvu, a jednako se treba posvetiti velikim i malim obiteljskim

poljoprivrednim gospodarstvima. Isto tako, poljoprivredna gospodarstva su ključna za prehranu stanovništva, kao dodatni pokretač većeg zapošljavanja i podizanja razine proizvodnje. Mora se dati značajnija uloga obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima u Republici Hrvatskoj kako bi mogli povećati konkurentnost u odnosu na druge zemlje, te povećati vrijednost same poljoprivrede za cjelokupno stanovništvo Republike Hrvatske.

U ovom radu će biti prikazano koja su obilježja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, na koji način funkcioniraju, kako se u računovodstvenom smislu prate, kojim sve porezima podliježu, te na kraju će biti prikazana analiza slučaja iz djelatnosti pčelarstvo.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Za potrebe pisanja ovog rada korišteni su sekundarni izvori informacija, uključujući web stranice, stručne publikacije i knjige koje se nalaze u knjižnici Ekonomskog fakulteta u Zagrebu. Kao glavna literatura za pisanje ovog diplomskog rada je knjiga *Računovodstvo malih i srednjih poduzeća*. Kod korištenja internet stranica najviše se pristupalo web stranicama Porezne uprave i Ministarstva poljoprivrede. Osim dvije navedene web stranice, koristile su se i web stranice Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Ministarstvo financija, Hrvatska obrtnička komora, te svi ostali izvori koji su navedeni u popisu literature. U primjeru su korišteni podatci obiteljskog poljoprivrednog gospodarstava koje se bavi djelatnošću pčelarstva.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Diplomski rad se sastoji od pet poglavlja. Nakon uvoda, u radu će se definirati pojam i organizacijski oblici obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Također će biti objašnjeno ukratko osnivanje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, prednosti i izazovi te značaj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u gospodarskom razvitku.

U trećem poglavlju opisat će se računovodstveni i porezni tretman za obiteljska poljoprivredna gospodarstva. U nastavku biti će prikazano kojim zakonima poljoprivrednici moraju voditi računa, koja su nadležna tijela za provođenje kontrola. S druge strane, će se prikazati s kojim

se porezima poljoprivrednici susreću, koje uvjete moraju zadovoljiti za pojedini sustav oporezivanja, koje su njihove obveze u pojedinom sustavu, te koje je knjige potrebno voditi za određeni sustav oporezivanja. Isto tako u ovom poglavlju će se prikazati utjecaj izvora financiranja na računovodstveno praćenje te koje su specifičnosti izvještavanja i kontrole poslovanja kod obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

U četvrtom poglavlju analizirat će se slučaj iz prakse na primjeru pčelarstava. Na kraju tog poglavlja prikazat će se plan unapređenja poslovanja samog gospodarstva putem EU fondova.

Na kraju rada, u petom poglavlju iznijet će se zaključak samog rada u cjelini.

2. OBITELJSKA POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo ili seljačko gospodarstvo je samostalni gospodarski i društveni subjekt koji se temelji na vlasništvu i/ili korištenju proizvodnih resursa u poljoprivrednim poslovima pod obiteljskim upravljanjem. Poljoprivreda je primarna gospodarska grana zemlje, što znači da tu počinje sva ostala proizvodnja. Poljoprivrednik je fizička ili pravna osoba ili skupina fizičkih ili pravnih osoba koja obavlja poljoprivrednu djelatnost na području Republike Hrvatske. (Narodne novine, Zakon o poljoprivredi, članak 3, 2018.)

Poljoprivredno gospodarstvo obuhvaća sljedeće organizacijske oblike: obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, samoopskrbo poljoprivredno gospodarstvo, obrt registriran za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, trgovačko društvo ili zadruga registrirana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti ili druga pravna osoba. U ovom radu će biti prikazana važnost poljoprivrede u gospodarskom razvitku zemlje, te računovodstveni tretman poslovanja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. (Vuk J., 2008.)

2.1. Obilježja i vrste obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo je organizacijski oblik gdje fizička osoba kontinuirano obavlja poljoprivredne i srodne pomoćne djelatnosti stvarajući gotovi output pomoću kojih stvara sebi dohodak, a sve to na temelju korištenja vlastitih i/ili zakupljenih proizvodnih resursa, rada, znanja i sposobnosti članova obitelji. Poljoprivreda obuhvaća uzgoj biljaka, stočarstvo i srodne uslužne djelatnosti, definirane kategorijama Nacionalne klasifikacije djelatnosti 01.1, 01.2, 01.3, 01.4, 01.5 i 01.6. (Narodne novine, Zakon o poljoprivredi, članak 5, 2018.)

Članovi kućanstva biraju nositelja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koji je odgovoran za poslovanje i vođenje cijelog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Članove kućanstva čine supružnici, izvanbračni partneri, osobe u formalnim i neformalnim vezama, kao i njihova djeca i drugi članovi obitelji, koji žive u istoj kući, ostvaruju prihode na drugi način i zajedno ih troše. Obiteljska gospodarstva tradicionalno su bila uređena kao zatvoreni sustavi. Međutim, dio proizvodnje izdvajan je za životne potrebe i kasniji proizvodni proces, dok je drugi dio bio namijenjen neproizvodnom stanovništvu (vojska, vladari i sl.). Utjecaj kapitala koji je ulazio u poljoprivredu imao je veliki značaj. Kao rezultat toga, primijenjena su nova tehnološka znanja i sredstva čime se je olakšalo obavljanje poslova na poljoprivrednom gospodarstvu.

Tablica 1. Broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj

Godina upisa poljoprivrednih gospodarstava	Broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava
31.12.2016	165.167
31.12.2017	159.191
31.12.2018	162.248

31.12.2019	162.966
31.12.2020	154.679
31.12.2021	140.874

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2023.), Upisnik poljoprivrednika. Dostupno: <https://www.apprrr.hr/upisnik-poljoprivrednika/>

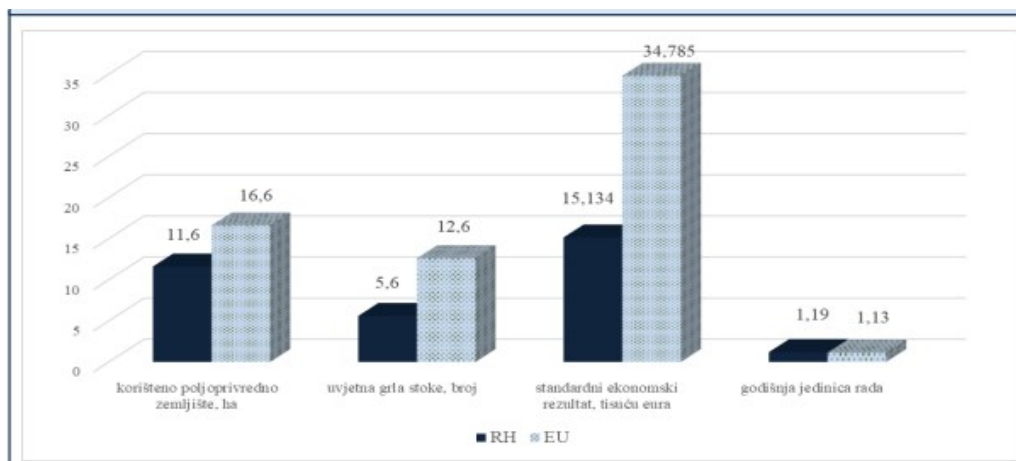
U priloženoj tablici je evidencija obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Najveći je broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava bilo na kraju 2016. godine i to 165.167 otvorenih gospodarstava. U međuvremenu broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava je počeo lagano opadati, dok najveći pad broja poljoprivrednih gospodarstava bilježimo na kraju 2020. i 2021. godine. Postoje brojni razlozi smanjivanja broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj, od kojih se najviše ističu: prekomjeran uvoz, neuređeno tržište, nepoštivanje rokova plaćanja, pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u poslovne zone, iseljavanje mladih poljoprivrednika, ratne posljedice, stručna neinformiranost nositelja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva i dr. Također valja istaknuti i demografski problem Republike Hrvatske, što također pridonosi smanjivanju broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Svi izneseni podaci pokazuju da su obiteljska poljoprivredna gospodarstva na niskoj razini organiziranosti te da ne postoji proces uključivanja u više organizacijskih oblika i drugih oblika suradnje, što izravno utječe na njihovu razinu konkurentnosti i položaju na tržištu.

Tržište poljoprivrednih proizvoda postalo je iznimno konkurentno u današnjem gospodarstvu. Snažna konkurencija zahtijeva komercijalno donošenje odluka u mnogo dinamičnijim okolnostima, kao što su organizacija gospodarstva, razvoj proizvoda i upravljanje kvalitetom. Da bi vodio konkurentno poljoprivredno gospodarstvo, nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, mora obavljati identične aktivnosti i dužnosti kao i menadžment u nepoljoprivrednom poduzeću. Udaljenost, ograničen pristup tržištu i loši rezultati mogu otežati konkurentnost takvim obiteljskim gospodarstvima. Međutim, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo pruža prilike za stvaranje obiteljskog prihoda. Sama obiteljska poljoprivredna gospodarstva jedinstvena su vrsta ekonomske diverzifikacije koja zapošljava i žene i mlade ljude. Često se gospodarstvu priključuje i član obitelji koji se nikada prije nije bavio poljoprivrednom djelatnošću, najčešće mlada osoba koja svojom inovativnošću i znanjem doprinosi razvoju i uspjehu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. (Defillipis J., 2002.)

Tri osnovna elementa od kojih se sastoji poljoprivredno obiteljsko gospodarstvo su: tlo, radna snaga i kapital. Prema zajedničkim osobinama, obiteljska poljoprivredna gospodarstva se mogu podijeliti u nekoliko skupina. Kriteriji koji se koriste za stvaranje ovih grupa razlikuju se i ovise o svrsi istraživanja. Većinu vremena postoje vrste gospodarstva koje se temelje na veličini posjeda odnosno socioekonomskom sastavu kućanstva. Upravo u ovom radu biti će prikazane te dvije klasifikacije.

Tipovi obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava se prema veličini posjeda u Republici Hrvatskoj dijele na sitna koja su do 1 ha, mala koja su od 1,1 ha do 3 ha, srednja koja su od 3,1 ha do 5 ha te velika koja od 5,1 ha pa na više ha. Idealna veličina poljoprivrednog gospodarstva određena je brojnim čimbenicima, uključujući proizvodni program gospodarstva, prirodne uvjete proizvodnje, zatim gospodarski razvitak kraja, tržišni uvjeti gospodarskog kraja itd. Ekonomski gledano, idealna veličina gospodarstva je ona koja održava najbolji odnos između ukupne dobiti i jediničnih proizvodnih troškova i ulaganja u poljoprivredno gospodarstvo.

Slika 1. Usporedba prosječnog poljoprivrednog gospodarstava Republike Hrvatske s prosječnim poljoprivrednim gospodarstvom Europske Unije

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede (2016.), Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gospodarstava 2016.

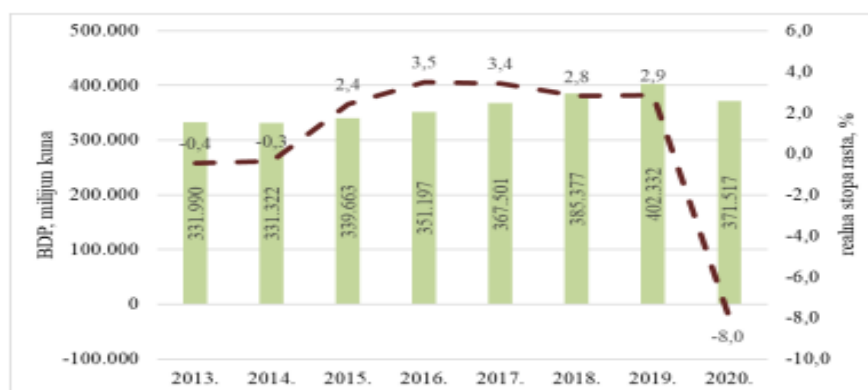
Dostupno

na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/poljoprivreda_u_brojkama/Istra%C5%BEivanje%20o%20strukturi%20poljoprivrednih%20gospodarstava%202016.pdf

Prosječno poljoprivredno gospodarstvo Republike Hrvatske koristi 11,6 ha poljoprivrednog zemljišta, uzgaja 5,6 uvjetnih grla stoke, ostvaruje standardni gospodarski rezultat od 15.134 eura, a za svoju djelatnost troši 1,19 godišnjih jedinica. Hrvatsko poljoprivredno gospodarstvo koristi 30 posto manje poljoprivrednih površina, uzgaja 56 posto manje stoke i ostvaruje 57 posto lošiji standardni ekonomski rezultat od tipičnog poljoprivrednog gospodarstva u Europskoj uniji.

Prema količini poljoprivrednog zemljišta koje se koristi u Republici Hrvatskoj, 69,5 posto poljoprivrednih gospodarstava koristi do 5 ha, dok samo 8,5 posto koristi više od 20 ha. 68,9 posto poljoprivrednih gospodarstava ostvaruje standardni ekonomski rezultat do 8.000 eura, prema standardnom gospodarskom rezultatu. Samo 17,7 posto poljoprivrednih gospodarstava ima nositelje mlađe od 44 godina, dok 32,7 posto ima posjednike starije od 65 godina, prema dobi vlasnika gospodarstva. Prema vrsti proizvodnje, većina gospodarstava se bavi mješovitom poljoprivredom, što uključuje proizvodnju raznih usjeva kao i stočarstvo. Dohodak od mješovitih gospodarstava prvenstveno proizlazi iz poslova izvan farme ili drugih nepoljoprivrednih aktivnosti. Gospodarske perspektive kućanstava uglavnom se temelje na neekonomskim aktivnostima. Kao rezultat toga odnos može biti ležerniji ovisno o gospodarstvu.

Slika 2. Bruto domaći proizvod Republike Hrvatske i realne stope rasta, razdoblje od 2013 do 2020 godine

Izvor: DZS (2021.), Godišnji BDP za razdoblje 1995.-2020. Dostupno na:

<https://podaci.dzs.hr/2021/hr/10002>

U pogledu proizvodnje, BDP iznosi 309,9 milijardi kuna (41,13 milijardi eura) i realno je manji za 6,3 posto u odnosu na prethodnu godinu. Gospodarska situacija s pandemijom nije na isti način utjecala na sve aktivnosti. BDP primarne djelatnosti, poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u 2020. godini iznosio je 12,1 milijardu kuna (1,61 milijardi eura), što čini 3,9 posto BDP-a hrvatskog gospodarstva, u odnosu na 3,7 posto prethodne godine. Građevinske djelatnosti činile su 4,1 posto rasta BDP-a u 2020. godini zatim informiranje i komunikacija s 3,9 posto, te javna uprava i obrana, obrazovanje, zdravstvena zaštita i socijalna skrb s 1,2 posto. Fizički kontakt tijekom poslovnih aktivnosti, koje su strogo ograničene u borbi protiv epidemije, doveo je do pada BDP-a. BDP smanjen je za 21 posto u trgovini na veliko i malo, u prijevozu i skladištenju, smještaju, pripremanju i ishrani 15,3 posto u ostali uslužnim djelatnostima, 6,8 posto u stručnim, znanstvenim, tehničkim, administrativnim i pratećim uslužnim djelatnostima, 4,3 posto u financijskim i osiguranjem djelatnosti, 3,5 posto u proizvodnji, a 0,5 posto u poslovnim nekretninama. (Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede, 2020.)

Zašto su obiteljska poljoprivredna gospodarstva toliko važna i zašto su toliko bitna? Kako su gospodarstva rasli i kako je bio njihov utjecaj na razvoj poljoprivrede? Činjenice pokazuju kako obiteljska poljoprivredna gospodarstva promiču biološku raznolikost i svjetsku prehranu čuvajući poljoprivrednu tradiciju, podržavajući ekološku i održivu proizvodnju, te tako pomažu biološkoj raznolikosti.

2.2. Osnivanje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju vodi postupak upisa i donosi rješenje o upisu u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. U svojstvu odgovorne osobe koja zastupa i vodi obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo nositelj gospodarstva podnosi zahtjev za upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i prilaže potrebnu dokumentaciju u Područni ured državne uprave u županiji, te otvara žiroračun na svoje ime u banci. (Narodne novine, Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, 2019.)

Upisnik poljoprivrednik gospodarstava baza je podataka hrvatskih poljoprivrednika koja je osnovana 2002. godine s ciljem uvođenja reda na poljoprivrednom tržištu. Propisuje postupak i uvjete za upis seljačkih poljoprivrednih gospodarstava ili obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, kao i trgovačkih društava, zadruga i obrtnika u Upisnik trgovačkih društava,

zadruga i obrtnika u poljoprivredi. Prilikom podnošenja zahtjeva za upis gospodarstva u Upisnik plaća se upravna pristojba u iznosu od 70 kn (9,29 eura). Posjedovanje proizvodnih resursa za poljoprivredne namjene djelatnosti poput poljoprivrednog zemljišta i/ili životinja, kao i obavljanje poljoprivrednih djelatnosti kao što su uzgoj bilja, stočarstvo i srodne uslužne djelatnosti, preduvjeti su za upis u Upisnik. (Radoš Petrlík A., 2021.)

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava obavezan je za:

- poljoprivredna gospodarstva koja se prijavljuju za državnu potporu
- poljoprivredna gospodarstva koja su dužna biti upisana u upisnike, odnosno evidenciju koju vodi Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja ili poljoprivredne ustanove prema posebnim propisima i
- poljoprivredna gospodarstva koja prodaju vlastite proizvode na tržištu. Poljoprivredna gospodarstva koja nisu upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava neće moći tražiti državne potpore, te neće moći prodavati vlastite proizvode proizvedene na svom poljoprivrednom gospodarstvu.

Ako poljoprivredno gospodarstvo tijekom godine dana ostvari ukupni godišnji prihod veći od 80.500,00 kn (10.684,19 eura) potrebno je napraviti prijavu u Poreznoj upravi. Ovisno o veličini obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, poticajima koje gospodarstvo dobiva, planovima za buduće poslovanje i iznosu novca koji ostvaruje, mora se odabrati način oporezivanja, a također nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva stječe obvezu vođenja pripadajućih poslovnih knjiga. (Šimleša Vondrak I., 2020.)

Nositelji i članovi obiteljskog poljoprivrednih gospodarstava dobivaju iskaznicu obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Važno je imati na umu da pri prodaji vlastitih poljoprivrednih proizvoda proizvedenih na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu nositelja gospodarstva i članovi gospodarstva moraju imati pri ruci ovu iskaznicu ili rješenje o upisu u Upisnik te ih na zahtjev staviti na raspolaganje od strane ovlaštene osobe, primjerice inspektora Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

2.3. Prednosti i izazovi obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Postoje brojne prednosti posjedovanja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Poljoprivrednici koji osnivaju vlastito poljoprivredno gospodarstvo često su jako vezani za svoj posao. Tijekom godina su pomno radili i njegovali sav svoj uloženi rad, te je njihovo gospodarstvo postalo njihov život. Samim time, pojedini članovi obitelji dobivaju zasluge za uspjeh poljoprivrednog gospodarstva, te stoga osjećaju obiteljsku odgovornost za uspjeh samog gospodarstva, sprječavanje sukoba i stvaranje dobrih radnih uvjeta, te su samim time spremni uložiti znatno više energije u rad. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva često imaju jedinstveno znanje koje ih izdvaja od konkurencije. Djeca poljoprivrednika odrastaju u poslu, a kada tek počnu polako preuzimati posao, obično već znaju sve što se može znati o struci / poljoprivredi s kojom se bave. Za obiteljska poljoprivredna gospodarstva, fleksibilnost u smislu vremena, truda i novca velika je konkurentna prednost. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva sposobna su se brzo prilagoditi promjenjivim tržišnim uvjetima i izazovima. Većina obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava ima jasnije ideje o tome što žele postići u sljedećih 10 do 15 godina od ostalih poduzeća. Temeljito strateško planiranje smanjuje rizik i olakšava prevladavanje nepredviđenih izazova.

Dugoročno razmišljanje se smatra snagom u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, ali se također karakterizira kao slabost, što ukazuje na nedostatak discipline u tom razmišljanju. U većini obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava vidljivo je tko je zadužen za donošenje odluka. Obično je potreban samo jedan čovjek, najviše dva, da promijeni suglasnost nositelja i da uvedu promjene u poslovanje. Kao primjer, može se zamisliti kako se kritični izbori donose u tvrtkama s širokom raspršenom vlasničkom strukturom gdje je potrebna nadprosječna većina za donošenje odluka.

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva, posebice oni u sektoru malih i srednjih poduzeća, obično pokazuju visoku razinu društvene odgovornosti prema aktivnom upravljanju resursima i razmišljanju o ekonomskoj budućnosti u načelu na održiv i dugoročan način. Kao rezultat toga, daju značajan doprinos lokalnim zajednicama i gospodarskoj konkurentnosti, kao i stvaranju i očuvanju visokokvalitetnih radnih mjesta.

Poteškoće koje karakteriziraju obiteljska poljoprivredna gospodarstva često su ukočenost i neprilagođenost tržišnim kretanjima. Mlađe generacije često posluju na način na koji su poslovali njihovi preci, a ne na novi (moderni) način. Poljoprivrednici su oprezni s promjenama u nekim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima jer to može dovesti do sukoba između njihovih predaka jer nisu uvijek složni oko promjene načina poslovanja. Najčešća modernizacija zastarjelih sustava upravljanja, upravljanje tranzicijom i prikupljanje kapitala

među poslovnim su čimbenicima s kojima se obiteljska gospodarstva najviše bore. Što se tiče zastarjelih pristupa menadžmentu, valja istaknuti da postoji nekoliko primjera kolapsa obiteljskih gospodarstava jer su inzistirali na proizvodnji vlastitih proizvoda, unatoč činjenici da ih je tržište već počelo odbijati.

Kada je u pitanju financiranje, obiteljska gospodarstva često su oprezna. S jedne strane, to je ponos i nastojanje da se pokaže i utvrdi da se cjelokupno poslovanje gospodarstva može u potpunosti financirati obiteljskim sredstvima. Kao rezultat toga, rast i razvoj gospodarstva često su ugušeni. Drugi razlog za zabrinutost je da će obitelj izgubiti većinu upravljanja nad svojim gospodarstvom. U obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima često se u drugoj generaciji obitelji događa nedostatak pravog vodstva samog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Tipičan primjer svega toga je kada dva brata koji su dobili jednake udjele na gospodarstvu počnu razilaziti u svojim idejama i planovima, te se samo poslovanje gospodarstva može pogoršati i može doći do trajnih nesuglasica među njima.

2.4 Značaj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u gospodarskom razvitku

Osim Slavonije, sjevernog i nizinskog dijela Hrvatske, u Hrvatskoj nisu se stvorila krupna gospodarstva u privatnom vlasništvu. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva dominiraju današnjom poljoprivredom čineći 70 posto globalne proizvodne hrane. Poljoprivredna gospodarstva zapošljavaju značajan broj ljudi koji su ključni za globalni ruralni razvoj. Mnoge prepreke utječu na obiteljska poljoprivredna gospodarstva diljem svijeta, uključujući ograničen pristup resursima, nedostatak generacijskog naslijeđa i loše planiranu obuku. Prema podacima FAO-a, u svjetskim gospodarstvima postoji 800 milijuna obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja zapošljavaju 1,3 milijarde ljudi u poljoprivredi. Mali posjednici su farmeri, stočari i ribari koji posjeduju od 1 do 10 hektara zemlje. Vlasnike malih poduzeća definiraju obiteljski orijentirani motivi kao što su održavanje stabilnog poljoprivrednog domaćinstava, proizvodnja uglavnom obiteljskom radnom snagom i korištenje dijela proizvoda za osobnu upotrebu. (Revija ruralnog razvoja Europske unije, 2013.)

Zakon o poljoprivredi i Zakon o obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima reguliraju obiteljska poljoprivredna gospodarstva u Republici Hrvatskoj, a tim je ustrojstveni oblik kroz koji fizičke i pravne osobe obavljaju poljoprivrednu djelatnost u gospodarstvu, koristeći vlastitu

ili iznajmljenu proizvodnu jedinicu. Imaju mogućnost prodavati vlastite proizvode kao i baviti se drugim aktivnostima. Samo ako je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednika dopuštena je prodaja vlastitih proizvoda. Poljoprivredna proizvodnja je na prvom mjestu na listi prioriteta proizvodnje u svakoj zemlji i primatelj je značajnog dijela državnih potpora zbog svojih karakteristika, brzih i snažnih promjena koje se odvijaju u svjetskoj poljoprivrednoj proizvodnji, te činjenice da proizvodi iz poljoprivredne proizvodnje, proizvodnja osigurava biološki opstanak populacije. U Republici Hrvatskoj se znatan dio državnog proračuna izdvajao za potporu poljoprivredi i prije ulaska zemlje u Europsku uniju. Poticaji kasnih 1990-ih temeljili su se na količini proizvedenog proizvoda, što se još više nagrađivalo velika gospodarstva kako bi proizvela što više proizvoda za stanovništvo zemlje. (Milotić I., 2018.)

Vrijednost poljoprivredne proizvodnje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima čini preko 60 posto ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. U zemljama članicama Europske unije veća je vjerojatnost da će se stoka uzgajati na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, nego da se poljoprivrednici bave ratarstvom. Hrvatska poljoprivreda doživjela je značajnije promjene kao rezultat njezine kandidature, a potom i članstva u Europskoj uniji. Ona je činila dio poljoprivredne politike za pomoć poljoprivrednicima Europske unije, između ostalog. Drugi stup Zajedničke poljoprivredne politike uspostavlja politika ruralnog razvoja i pruža potporu ruralnim područjima u Europskoj uniji kako bi se poboljšala poljoprivredna konkurentnost, održivost prirodnih resursa i uravnotežen razvoj ruralnih područja. Također izrađen je i program ruralnog razvoja i to u dva navrata za financijska razdoblja 2014. do 2020. godine, te od 2020. do 2030. godine, gdje Europska unija osigurava znatan dio financijskih sredstava za pomoć poljoprivrednicima, posebice mladim poljoprivrednicima. Postoje razne mjere pomoću kojih se poljoprivredna gospodarstva poboljšavaju, proširuju i moderniziraju svoje poslovanje. Vlada Republike Hrvatske zajedno sa Agencijom za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju propisali su mjere poljoprivredne politike:

- mjere ruralnog razvoja
- izravne potpore
- mjere i pravila vezana uz zajedničku organizaciju tržišta poljoprivrednih proizvoda
- tržišne mjere. (Ministarstvo poljoprivrede, Mjere poljoprivredne politike, 2020.)

Inicijative poljoprivredne politike imaju za cilj postizanje ciljeva, kao što je osiguranje dugoročne održivosti poljoprivrede uz ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama.

3. RAČUNOVODSTVENI TRETMAN POSLOVANJA OBITELJSKIH POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA

U poljoprivrednoj proizvodnji u velikoj mjeri koriste biološka i tehničko-tehnološka znanja, ali su manje upoznati s organizacijskim i ekonomskim konceptima i mogućnostima poboljšanja poslovanja korištenjem računovodstvenih sustava. Poljoprivrednici se sve više usredotočuju na rješavanje informacijskih potreba vanjskih potrošača, posebice države, dok je interno izvješćivanje ograničeno ili ne postoji. Navedena izjava odnosi se na stvarnost da se računovodstveni podaci ne koriste učinkovito iz upravljačkih razloga. (Crnčan A., Ranogajec L., 2012.)

Unatoč činjenici da su sva poduzeća dužna voditi određene knjige i sastavljati financijska izvješća, većina malih i srednjih poduzeća, uključujući obiteljska gospodarstva, ne koristi te podatke u donošenju odluka, predviđanju budućih događaja, usporedbi poslovanja ili slično. (Dečman, N., 2012.)

Misija i svrha računovodstva poljoprivrednih poduzeća je prikupiti podatke o stanju i ponašanju svih elemenata poljoprivrednog poslovnog sustava i pretvoriti ih u informacije. Računovodstvo zatim te podatke usmjerava nadležnim tijelima, Porezna uprava, FINA, Državni zavod za statistiku i slično. Računovodstveno planiranje, knjigovodstvo, računovodstvena kontrola, računovodstvena analiza i računovodstveno evidentiranje današnje su funkcije odnosno organizacijske komponente računovodstva. Danas je, međutim knjigovodstvo najznačajniji aspekt računovodstva. Prati sve promjene tvrtke koje moraju zadovoljiti određene kriterije kako bi bile predmet računovodstvene evidencije. Računovodstvo je općenitiji pojam za proces, dok je knjigovodstvo najznačajnija komponenta. Knjigovodstvo vodi evidenciju o prethodnim poslovnim transakcijama koje se mogu provjeriti službenim dokumentom. Jednostavno i dvojno knjigovodstvo dvije su vrste knjigovodstva koje razlikujemo. Razlika je u tome što se u jednostavnom knjigovodstvu promjene knjiže samo jednom, dok se kod dvojnog knjigovodstva promjene knjiže u korist najmanje dva računovodstvena računa.

Sljedeći zakoni uređuju vođenje poslovnih knjiga:

- Zakon o računovodstvu
- Zakon o porezu na dobit
- Zakon o porezu na dohodak
- Zakon o porezu na dodanu vrijednost

3.1. Poslovne knjige obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Poslovno planiranje potrebno je da bi se poduzeće uspješno širilo i razvijalo, te ostvarilo uspješne poslovne rezultate. Financijski izvještaji neizbježni su izvor informacija o financijskom stanju, uspješnosti poslovanja i novčanom toku.

Od vitalnog je značaja voditi poslovne knjige i pratiti poslovanje tijekom cijelog razdoblja kako bismo na kraju poslovne godine došli do financijskih izvještaja. Računovodstveni sustavi

trebaju biti napravljeni tako da odgovaraju potrebama korisnika u pogledu informacija. (Dečman, N., 2012.)

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva vode poslovne knjige na sustavu jednostavnog knjigovodstva koji omogućuje lakše izvješćivanje i usklađenost s poreznim zahtjevima. Naime, najveći trošak za većinu poljoprivrednika su znatne državne naknade koje se moraju isplatiti u okviru onoga što bi poljoprivredniku moglo predstavljati problem ako ne naplati sva svoja nenaplaćena potraživanja. Likvidnost je jedan od ozbiljnijih problema s kojima se poljoprivrednici suočavaju u svojim poslovima. Sama obiteljska poljoprivredna gospodarstva mogu samostalno ili uz pomoć drugih knjigovodstvenih servisa voditi poslovne knjige. Mala i srednja poduzeća obično zapošljavaju vanjske računovodstvene tvrtke jer vjeruju da je njihov tim kvalificiraniji, pouzdaniji, učinkovitiji i brži od onih koji rade interno. Većina vlasnika obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, kao i drugih menadžera malih i srednjih poduzeća, oslanjaju se na računovodstvene usluge kako bi dali informacije na temelju poslovnih knjiga i financijskih izvještaja, umjesto da se oslanjaju na vlastito razumijevanje. (Dečman N., 2013.)

Poslovne knjige se mogu voditi na osnovi dva temeljna načela, a to su načelo blagajne i načelo nastanka događaja. U sustavu dvojnog knjigovodstva primjenjuje se načelo nastanka događaja gdje poduzeća koriste taj koncept obračuna. Poslovni događaji se priznaju kada nastanu, a ne kada je novac ili njegov ekvivalent primljen ili isplaćen. Načelo blagajne, s druge strane zahtijeva da se poslovni događaj evidentira kada se novac zaprimi, a ne kada nastane poslovni događaj. Princip načela blagajne koriste obrtnici i slobodna zanimanja. Zbog poreznih zahtjeva obrtnici i poljoprivrednici su dužni voditi sljedeće poslovne knjige (Žager K., Dečman N., Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, 2015.):

- knjigu primitaka i izdataka
- evidenciju o tražbinama i obvezama
- popis dugotrajne imovine
- knjigu prometa.

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo koje se odluči primjenjivati načelo blagajne, dužan je voditi navedene poslovne knjige i utvrđivati dohodak odnosno gubitak ako posluje s njime.

3.2. Utjecaj poreznih propisa na evidenciju poslovanja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Poljoprivreda se u poreznom smislu odnosi na iskorištavanje prirodnih resursa zemlje kao i na trgovinu ili prodaju neprerađenih poljoprivrednih proizvoda. Zakonom o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu uređena je djelatnost poljoprivredne proizvodnje u okviru obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva oslobođena su upisa u Registar poreznih obveznika ako im je godišnji prihod manji od 80.500,00 kuna (10.684,19 eura). Zbog toga je moguće razlikovati obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja nisu porezni obveznici od onih koji su upisani u Registar poreznih obveznika bilo da to čine dobrovoljno ili zbog zakonskih propisa. (Božina, A., Cirkveni Filipović, T., Jurić, Đ., Marečić, D., Markota, L.J., Vidović, A., Vuk J., 2021.)

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva mogu biti obveznici sljedećih poreza:

- porez na dohodak, te uz njega i mogućnost paušalnog oporezivanja
- prirez porezu na dohodak
- porez na dobit te
- porez na dodanu vrijednost (PDV) (Ministarstvo financija, Porezna uprava-poljoprivrednici, 2021.)

3.2.1. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja nisu porezni obveznici

Fizičke osobe koje obavljaju djelatnost poljoprivrede i šumarstva oslobođene su plaćanja poreza na dohodak ako ispunjavaju jedan od sljedećih uvjeta: da nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost prema posebnom zakonu ili u poreznom razdoblju ne ostvare ukupni godišnji prihod veći od 80.500,00 kuna (10.684,19 eura). Zakon o porezu na dohodak definira prihode od samostalne djelatnosti kao sva dobra, uključujući novčana sredstva, stvari, imovinska prava, usluge i sl., koja je porezni obveznik prikupio tijekom poreznog razdoblja kao rezultata svoje samostalne djelatnosti. Iznimno, poslovni primici poreznog razdoblja po osnovi državnih potpora, poticaja i subvencija namijenjenih stjecanju dugotrajne imovine koje se amortiziraju uključuju se u poreznu osnovicu u ukupno evidentirane izdatke po osnovi amortizacije te dugotrajne imovine u istom poreznom razdoblju. Zbog navedenog porezni obveznik dužan je

voditi evidenciju o svim primljenim državnim poticajima ili subvencijama za nabavu dugotrajne imovine, kao i iznosima obračunate amortizacije, jer je potrebno utvrditi opravdanost davanja potpora. (Božina, A., Cirkveni Filipović, T., Jurić, Đ., Marečić, D., Markota, L.J., Vidović, A., Vuk J., 2021.)

Evidencije koje mora osigurati obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, a nije porezni obveznik je Evidencija o poljoprivrednoj proizvodnji i prodaji vlastitih poljoprivrednih proizvoda, koju vodi nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva prema definiranom obrascu. Obrazac mora služiti za praćenje vlastite poljoprivredne proizvodnje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva kao i prodaje vlastite poljoprivredne proizvodnje proizvoda. (Narodne novine, Pravilnik o Upisniku OPG-ova, br. 62/1, 2019.)

Vlasnik obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva dužan je putem sustava AGRONET do 15. svibnja tekuće godine podnijeti Obrazac Evidencija za prijavu proizvodnje i prodaje vlastitih poljoprivrednih dobara iz prethodne godine. Nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva dužan je voditi dnevnu evidenciju svih prodaja vlastitih poljoprivrednih proizvoda tijekom prethodne godine, koji se upisuju u Evidenciju i iskazuju u kilogramima, litrama ili komadima ovisno o vrsti robe. Nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva dužan je čuvati Evidenciju u pisanom obliku najmanje dvije godine te također staviti na uvid ako ovlaštena osoba traži Evidenciju. Nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koji obavlja pomoćnu djelatnost na poljoprivrednom gospodarstvu dužan je prema Pravilniku o Upisniku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava izvršiti evidentiranje obavljenih usluga u Upisniku usluga koje pruža na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, putem sustava AGRONET, najkasnije do 15. svibnja tekuće godine za usluge izvršene u prethodnoj godini. Na temelju ispostavljenih računa za obavljene usluge u obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu evidentira izvršenje usluga. Navedenu evidenciju Porezna uprava, između ostalog, koristi i kao kontrolni mehanizam za ocjenu istinitosti danih računa. (Božina, A., Cirkveni Filipović, T., Jurić, Đ., Marečić, D., Markota, L.J., Vidović, A., Vuk J., 2021.)

3.2.2. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u sustavu paušalnog oporezivanja

Fizičke osobe koje obavljaju poljoprivredu i šumarstvo obveznici su poreza na dohodak pod uvjetom da su obveznici poreza na dodanu vrijednost za te djelatnosti prema posebnom zakonu ili da njihov ukupni godišnji prihod od tih djelatnosti prelazi 80.500,00 kuna (10.684,19 eura) za porezno razdoblje. U sustavu oporezivanja poljoprivrednih djelatnosti poreza na dohodak

fizička osoba može utvrđivati porez na dohodak putem paušalnog oporezivanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja vode poslovne knjige u sustavu poreza na dohodak.

U nastavku će biti objašnjena dva sustava oporezivanja.

Fizičke osobe koje obavljaju samostalnu obrtničku djelatnost i djelatnosti poljoprivrede i šumarstva mogu u određenim okolnostima također izračunati dohodak na temelju poslovnih knjiga te na temelju toga plaćati porez na dohodak i prirez na dohodak u paušalnoj svoti. Pri tome, ako ukupni godišnji primici ili isporuke nisu veće od 300.000,00 kuna (39.816,84 eura) jer tada postaje obveznikom ulaska u sustav poreza na dodanu vrijednost. (Narodne novine, Zakon o porezu na dodanu vrijednost, 113/22, 2022)

Porezni obveznik koji počinje obavljati samostalnu djelatnost za koju će se dohodak utvrđivati u paušalnom iznosu i želi prijeći na paušalno utvrđivanje dohotka od samostalne djelatnosti dužan je podnijeti prijavu Poreznoj upravi u registar poreznih obveznika, koristeći Obrasce RPO i ROD-DOP. Zahtjev se mora podnijeti u roku od 8 dana od dana početka obavljanja samostalne djelatnosti, od dana podnošenja formalnog zahtjeva za prelazak na paušalno određivanje dohotka ili od dana prvog primitka računa. Prijava u registar poreznih obveznika za promjenu načina oporezivanja mora se podnijeti do kraja tekuće godine za sljedeću godinu, a najkasnije do 15. siječnja ako je dohodak obračunat temeljem poslovnih knjiga. Visina godišnjeg paušalnog dohotka, godišnji i mjesečni porez na dohodak te porezni prirez, ako je propisan, utvrđuju se rješenjem koje porezna uprava izdaje poreznom obvezniku. (Ministarstvo poljoprivrede, Praktični vodič kroz porezni sustav za obiteljska poljoprivredna gospodarstva, 2020.)

Porez na dohodak plaća se po stopi od 10% prema utvrđenom paušalnom iznosu. Godišnja porezna osnovica za izračun godišnjeg paušalnog poreza ujedno je i godišnji paušalni dohodak. Visina godišnjeg paušalnog dohotka utvrđuje se na temelju ukupnih primitaka u razdoblju:

- u ukupnom iznosu od 12.750,00 kuna (1.692,22 eura), što je razlika između primitka u ukupnom iznosu od 85.000,00 kuna (11.281,44 eura) i porezno priznatih izdataka u visini 85%, ako porezni obveznik u poreznom razdoblju ostvaruje ukupni godišnji primitak do 85.000,00 kuna (11.281,44 eura),
- u ukupnom iznosu od 17.250,00 kuna (2.289,47 eura), što je razlika između primitka u ukupnom iznosu od 115.000,00 kuna (15.263,12 eura) i porezno priznatih izdataka u

- visini 85%, ako porezni obveznik u poreznom razdoblju ostvaruje ukupni godišnji primitak iznad 85.000,00 kuna (11.281,44 eura) do 115.000,00 kuna (15.263,12 eura),
- u ukupnom iznosu od 22.425,00 kuna (2.976,31 eura), što je razlika između primitka u iznosu od 149.500,00 kuna (19842,06 eura) i porezno priznatih izdataka u visini 85%, ako porezni obveznik u poreznom razdoblju ostvaruje ukupni godišnji primitak iznad 115.000,09 kuna (15.263,13 eura) do 149.500,00 kuna (19.842,06 eura),
 - u ukupnom iznosu od 34.500,00 kuna (4.578,94 eura), što je razlika između primitka u iznosu od 230.000,00 kuna (30.526,25 eura) i porezno priznatih izdataka u visini 85%, ako je porezni obveznik u poreznom razdoblju ostvaruje ukupni godišnji primitak iznad 149.500,00 kuna (19.842,06 eura) do 230.000,00 kuna (30.526,25 eura),
 - u ukupnom iznosu od 45.000,00 kuna (5.972,53 eura), što je razlika između primitka u svoti od 300.000,00 kuna (39.816,84 eura) i porezno priznatih izdataka u visini 85%, ako porezni obveznik u poreznom razdoblju ostvaruje ukupni godišnji primitak iznad 230.000,00 kuna (30.526,25 eura) do 300.000,00 kuna (39.816,84 eura). (Božina, A., Cirkveni Filipović, T., Jurić, Đ., Marečić, D., Markota, LJ., Vidović, A., Vuk J., 2021.)

Porez na dohodak po osnovi paušalnog oporezivanja plaća se po stopi od 10%.

Tablica 2. Porezni razredi paušalnih poreznih obveznika poreza na dohodak za 2021. godinu

Red.br.	Naplaćeni primitci	Godišnja porezna osnovica	Godišnji paušalni porez na dohodak u 2021.
1.	Od 0,00 do 85.000,00 kn	12.750,00 kn	1.275,00 kn
2.	Od 85.000,01 do 115.000,00 kn	17.250,00 kn	1.725,00 kn
3.	Od 115.000,01 do 149.500,00 kn	22.425,00 kn	2.242,50 kn
4.	Od 149.500,01 do 230.000,00 kn	34.500,00 kn	3.450,00 kn
5.	Od 230.000,01 do 300.000,00kn	45.000,00 kn	4.500,00 kn

Izvor: Računovodstvo, revizija i financije (2021.), Obrtnici i slobodna zanimanja. Dostupno:

<https://www.rrif.hr/clanakfull-21554/>

Poljoprivrednici obveznici paušalnog poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost plaćaju smanjeni paušalni porez na dohodak na području Grada Vukovara utvrđen posebnim propisom o obnovi i razvitku Grada Vukovara, na potpomognutim područjima jedinicama lokalne samouprave svrstane u prvu skupinu prema stupnju razvijenosti posebnom uredbom o regionalnom razvoju Hrvatske i na otocima prve skupine, plaćaju smanjeni paušalni porez na dohodak u visini 25% godišnjega paušalnog poreza na dohodak.

Obveze za porezne obveznike koji plaćaju paušalni porez su: (Ministarstvo poljoprivrede, Praktični vodič kroz porezni sustav za obiteljska poljoprivredna gospodarstva, 2020.)

- voditi evidenciju o prometu (Obrazac KPR), te voditi računa o tome da na kraju godine osigura točne podatke za godišnje obračune koje može obaviti sam ili pak, angažirati pomoć ovlaštenih računovodstvenih servisa,
- da svaki mjesec plaćaju doprinose za mirovinsko i osnovno zdravstveno osiguranje do 15. u mjesecu za prethodni mjesec,
- da porez na dohodak plaća tromjesečno, zajedno sa svim propisanim poreznim prirezima do zadnjeg dana svakog tromjesečja,
- da sukladno evidenciji o prometu podnese Izvješće o paušalnom dohotku od samostalne djelatnosti i uplati paušalnog poreza na dohodak i prirez porezu na dohodak nadležnoj ispostavi Porezne uprave najkasnije u roku od 15 dana od dana isteka kalendarske godine,
- da obveznik ne podnosi godišnju prijavu poreza na dohodak,
- obveznik nema pravo na osobni odbitak.

3.2.3. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva koji su u sustavu poreza na dohodak

Fizičke osobe su po osnovi djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak pod uvjetom da (Zakon o porezu na dohodak, NN, br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20 i 138/20):

- su po toj osnovi obveznici poreza na dodanu vrijednost prema posebnom zakonu 300.000,00 kuna (39.816,84 eura),
- po toj osnovi u poreznom razdoblju ostvare ukupni godišnji primitak veći od 80.500,00 kuna (10.684,19 eura),
- se porezni obveznici dragovoljno upišu u registar obveznika poreza na dohodak.

Obveznici PDV-a, sukladno Zakonu o porezu na dodanu vrijednost, su poljoprivrednici koji su u prethodnoj ili tekućoj kalendarskoj godini isporučili dobra ili pružili usluge u vrijednosti većoj od 300.000,00 kuna (39.816,84 eura). Sami ulazak u sustav poreza na dodanu vrijednost po sili zakona obavezan i tijekom kalendarske godine ako je vrijednost isporuka veća od 300.000,00 kuna (39.816,84 eura)

Prema poslovnim knjigama i načelu blagajne, dohodak se obračunava kao razlika između poslovnih primitaka i poslovnih izdataka nastalih u istom poreznom razdoblju. Do 360.000,00 kuna (47.780,21 eura) godišnje porezne osnovice plaća se porez na dohodak po stopi od 20%, a preko 360.000,00 kuna (47.780,21 eura) godišnje osnovice plaća se porez na dohodak po stopi od 30%. Dohodak od samostalne poljoprivredne i šumarske djelatnosti, umanjeno za prenesene gubitke, čini poreznu osnovicu poreza na dohodak. Svaki mjesec dopušten je osobni odbitak od 4.000,00 kuna (530,89 eura) po podnositelju prijave poreza na dohodak, s tim da se poveća za uzdržane članove temeljem raznih faktora. (Ministarstvo financija, Porezna uprava- Poljoprivrednici, Porez na dohodak, 2022.)

Na temelju podataka iz poslovnih knjiga do kraja veljače tekuće godine za prethodnu godinu podnosi se godišnja porezna prijava na Obrascu DOH po završetku poreznog razdoblja (kalendarske godine). Osim u ispostavi, porezni obveznici mogu podnijeti poreznu prijavu i putem interneta. Porezna uprava također dostavlja elektronički obračun putem sustava ePorezna sukladno određenim zakonskim propisima, tehničkim uputama i drugim uputama.

Na temelju podataka iz godišnje porezne prijave za prethodno porezno razdoblje plaća se predujam poreza na dohodak, ali samo u visini koju odredi Porezna uprava. Iznos mjesečnog predujma dobiva se tako da se porezna obveza, koja se obračunava godišnje, podijeli s brojem mjeseci u kojima je obavljena samostalna djelatnost. Nakon dobivenog iznosa, obveznik je obavezan svaki mjesec uplaćivati predujam kako bi izvršavao obvezu prema Poreznoj upravi.

Pri obračunu godišnjeg poreza na dohodak prihod od samostalne poljoprivredne i šumarske djelatnosti može se umanjiti za:

- poticaje zapošljavanja,
- državne potpore za obrazovanje i osposobljavanje, kao i potpore male vrijednosti za održavanje znanstvenih eksperimenata i praktične nastave u sustavu vezanih obrta,
- poticaje istraživanja i razvoja,
- porezna oslobođenja za poslove koji se obavljaju na potpomognutim područjima i Gradu Vukovaru,

- oslobođenja za hrvatske ratne vojnike invalide iz Domovinskog rata. (Ministarstvo financija, Porezna uprava-Poljoprivrednici, Porez na dohodak, 2022.)

Obveznik poreza na dohodak koji se bavi poljoprivredom obračunava svoj dohodak koristeći točne podatke iz poslovnih knjiga i evidencija koje su uspostavljene u skladu s ovim zahtjevima. Navedenim propisima regulirano je kako se poslovni događaji evidentiraju kroz poslovne knjige:

- I. popis dugotrajne imovine
- II. knjiga primitaka i izdataka
- III. evidencija tražbina i obveza
- IV. knjige obveznika poreza na dodanu vrijednost
- V. evidencija o nabavi i uporabi reprodukcijaskog i potrošnog materijala.

I. Popis dugotrajne imovine

Popis dugotrajne imovine je poslovna knjiga koju je poljoprivrednik dužan voditi, a u koju obrtnik unosi svu dugotrajnu imovinu koja se nalazi u vlasništvu obveznika. Sadrži sva dugotrajna sredstva, odnosno prava i stvari čija je nabavna vrijednost veća od 3.500,00 kuna (464,53) i čiji je vijek trajanja duži od godinu dana. Osim kontrole imovine, popis dugotrajne imovine služi za obračun troška amortizacije koji se na kraju obračunskog razdoblja evidentira kao izdatak u naravi u Knjizi primitaka i izdataka i umanjuje iznos dohotka.

Za obračun amortizacije koristi se nabavna vrijednost dugotrajne imovine, koja uključuje kupovnu cijenu umanjenu za rabate, a uvećanu za ovisne troškove i sve ostale troškove koji nastanu do trenutka stavljanja sredstva u radno stanje. Za svaku kalendarsku godinu sastavlja se popis dugotrajne imovine i dovršava na dan 31. prosinca. Zaključna stanja se prepisuje za stavke dugotrajne imovine te se prenose kao početna stanja za iduću godinu. Dugotrajna imovina se obično amortizira po općeprihvaćenim poreznim stopama, ali poljoprivrednik može odlučiti amortizirati svoju imovinu po nižoj ili višoj stopi. Stope amortizacije također se mogu udvostručiti i taj iznos je porezno priznat. Dugotrajna imovina koja je u cijelosti otpisana, ona se i dalje vodi u popisu dugotrajne imovine sve dok ne dođe do prodaje same imovine, darovanja ili nekog drugog načina otuđenja ili uništenja. Ako se nepotpuno amortizirana imovina proda za preostali knjigovodstveni iznos, evidentira se kao izdatak u naravi u knjizi primitaka i izdataka. U ovu knjigu se imovina upisuje redoslijedom kojom je nabavljena, ali se dugotrajna

materijalna imovina upisuje nakon što je spremna za upotrebu, bez obzira je li iznos fakture plaćen ili ne, dok se dugotrajna nematerijalna imovina provodi upis prema načelu blagajne što znači da pravo ili licencija ulazi u ovu knjigu tek nakon što je plaćena. (Žager K., Dečman N., Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, 2015.)

Nabavnu vrijednost zemljišta potrebno je razlikovati od nabavne vrijednosti građevinskog dijela koji se amortizira pri kupnji građevinskih objekata budući da zemljište, šume i drugi obnovljivi prirodni resursi ulaze u obračun amortizacije.

Slika 3. Obrazac dugotrajne imovine

OBRAZAC DI

POPIS DUGOTRAJNE IMOVINE

I. OPĆI PODACI O POREZKOM OBVEZNIKU								
1. NAZIV DJELATNOSTI								
2. IME I PREZIME PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI								
3. ADRESA PREBIVALIŠTA/UOBIČAJENOG BORAVIŠTA								
4. OIB PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI								
II. PODACI O DUGOTRAJNOJ IMOVINI								
Red. br.	NAZIV STVARI ILI PRAVA	ISPRAVA BROJ/ NADNEVAK	NABAVNA VRIJEDNOST	KNJIGOV. VRIJEDNOST	VJEK TRAJANJA	STOPA OTPISA	SVOTA OTPISA	KNIGOVOD. VRIJEDN. STVARI ILI PRAVA NA KRAJU GODINE
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Izvor: Ministarstvo financija (2022.), Porezna uprava. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_obrasci/Documents/POREZ%20NA%20DOHODAK/DI.pdf

II. Knjiga primitaka i izdataka

Knjiga primitaka izdataka temeljna je poslovna knjiga, koja služi i kao osnova za utvrđivanje dohoda i poreznih obveza. Prema naplaćenju naknadi ili tek nakon naplate ili izvršenja plaćanja obračunavaju se primici i izdaci iz poslovnih događaja. Poljoprivrednik ju je dužan voditi za svoje obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo. Sadrži osnovne podatke o obrtniku,

datumu transakcije, dokumentu u koji se upisuju podaci, a primici i izdaci grupirani su u tri skupine:

- gotovina
- žiroračun
- u naravi.

Poslovni prihodi poljoprivrednika najvećim dijelom dolaze od prodaje poljoprivrednih proizvoda. Sukladno tome, poslovni primici su sva dobra (kao što su novac, stvari, materijalna prava i usluge i sl.) koja podliježu porezu obračunatom poreznom obvezniku u sklopu njegove samostalne djelatnosti u poreznom razdoblju. Osnova za unos podataka u poslovne knjige su odredbe Zakona o porezu na dohodak.

U primitke poduzeća od samostalne djelatnosti uračunavaju se i iznosi državnih potpora, poticaja i potpora za samostalnu djelatnost. Međutim, postoje neke iznimke od pravila kada su u pitanju potpore, poput onih koje se daju za nadoknadu neuobičajenih uvjeta ili zadržavanje radnih mjesta. Budući da se te potpore ne smatraju primitkom, ne iskazuju se u knjizi primitaka i izdataka. (Božina, A., Cirkveni Filipović, T., Jurić, Đ., Marečić, D., Markota, LJ., Vidović, A., Vuk J., 2021.)

Poljoprivrednik je dužan voditi evidenciju o državnim potporama i poticajima ostvarenim za nabavu dugotrajne imovine, kao i o iznosima obračunate amortizacije, ako se dugotrajna imovina nabavlja uz pomoć poticaja i na koju se obračunava amortizacija. Zaključno, iako se većina potpora smatra primitcima, one se ne oporezuju PDV-om. Bez obzira na obim poslova koje obavljaju obiteljska poljoprivredna gospodarstva vode jedinstvenu knjigu primitaka i izdataka za svoje poslovanje.

Dodatno, uz primitke postoje i rashodi, a izdatci po osnovi samostalne djelatnosti čine svi odljevi dobara koje porezni obveznik tijekom poreznog razdoblja čini s namjerom prikupljanja, osiguranja i očuvanja poslovnih primitaka. Budući da se poslovnim izdancima smatraju samo izdatci koji su izravno povezani s obavljanjem djelatnosti, moglo bi biti teško razlikovati privatne i poslovne izdatke za poljoprivrednike porezne obveznike koji često obavljaju poljoprivredne aktivnosti unutar svojeg posjeda. Sljedeće stavke su među najčešćim poslovnim izdancima poljoprivrednika: stočna hrana, sjeme, zaštita bilja i životinja, cjepiva, lijekovi, veterinarski troškovi, sadnice, gnojiva, pesticidi itd. No, te se stavke mogu svrstati u poslovne troškove samo ako postoji odgovarajuća papirologija i oni su izravno povezani s računima. Sami unos podataka u knjigu primitaka i izdataka mora se obaviti najkasnije do 15. u mjesecu

za prošli mjesec. (Božina, A., Cirkveni Filipović, T., Jurić, Đ., Marečić, D., Markota, LJ., Vidović, A., Vuk J., 2021.)

Opći podaci o poreznom obvezniku i podaci o prihodima i izdacima iz poslovanja upisuju se u knjigu primitaka i izdataka kako slijedi:

- redni broj
- datum primitaka odnosno izdataka
- broj temeljnice na osnovi kojoj se vrši knjiženje
- opis isprave
- iznos primitaka odnosno izdataka
- PDV sadržan u primicima i izdacima.

Slika 4. Knjiga primitaka i izdataka

Obrazac KPI

KNJIGA PRIMITAKA I IZDATAKA

I. OPĆI PODACI O POREZNOJ OBVEZNIKU														
1. NAZIV DJELATNOSTI										ŠIFRA DJELATNOSTI				
2. IME I PREZIME PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI														
3. ADRESA PREBIVALIŠTA /UOBIČAJENOG BORAVIŠTA														
4. OIB PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI														
II. PODACI O PRIMICIMA														
R. BR.	NADNEVAK PRIMITKA / IZDATKA	BROJ TEMELJNICE	OPIS ISPRAVA	PRIMICI			PDV U PRIMICIMA	UKUPNI PRIMICI	IZDACI			PDV U IZDACIMA	IZDACI IZ ČL. 33. ST. 1. T. 1. I 5.	UKUPNO DOPUŠTENI IZDACI
				U GOTOVINI	NA ŽIRO - RAČUN	U NARAVI			U GOTOVINI	PUTEM ŽIRO - RAČUNA	U NARAVI			
1	2	3	4	5	6	7	8	9 (5+6+7-8)	10	11	12	13	14	15 (10+11+12-13-14)

Izvor: Hrvatska obrtnička komora (2022.). Dostupno na: <https://www.hok.hr/sites/default/files/page-docs/2019-09/Obrazac%20KPI.pdf>

III. Evidencija tražbina i obveza

Evidencija o tražbinama i obvezama je poslovna knjiga u koju se kronološki unose svi ulazni i izlazni računi i služi u praćenju novčanog toka, odnosno likvidnosti poslovanja. Pomoću ove poslovne knjige može se utvrditi koliko je obveza podmireno ili koliko je potraživanja naplaćeno, kao i tko nam je što i koliko dužan te koliko dugujemo drugima. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja upisom podataka vode knjigu ulaznih i izlaznih računa nisu dužna voditi evidenciju o tražbinama i obvezama po ulaznim i izlaznim računima prema pravilu poreza na dodanu vrijednost. Porezni obveznici dužni su voditi evidenciju o tražbinama i obvezama ako knjiže ulazne i izlazne račune prema propisima o porezu na dodanu vrijednost vode prema plaćenim odnosno naplaćenim računima. (Narodne novine, Pravilnik o porezu na dohodak, 2022.)

Poljoprivrednici ne trebaju voditi Evidenciju o tražbinama i obvezama ako vode Knjige ulaznih i izlaznih računa u sustavu poreza na dodanu vrijednost sukladno propisima o porezu na dodanu vrijednost i unose podatke o izdanim i primljenim računima. S druge strane, poljoprivrednici koji također vode Knjige ulaznih i izlaznih računa sukladno propisima o porezu na dodanu vrijednost, ali po plaćenim ili naplaćenim računima, obvezni su voditi Evidenciju o tražbinama i obvezama. (Božina, A., Cirkveni Filipović, T., Jurić, Đ., Marečić, D., Markota, LJ., Vidović, A., Vuk J., 2021.)

Slika 5. Evidencija o tražbinama i obvezama

Obrazac TO

EVIDENCIJA O TRAŽBINAMA I OBVEZAMA

I. PODACI O POREZOM OBVEZNIKU											
1. IME I PREZIME											
2. ADRESA											
3. NAZIV I ADRESA DJELATNOSTI											
II. PODACI O TRAŽBINAMA I OBVEZAMA											
R.BR.	KUPAC/DOBAVLJAČ	IZLAZNI RAČUNI					ULAZNI RAČUNI				
		BROJ	NADNEVAK	IZNOS	NAPLAĆENO		BROJ	NADNEVAK	IZNOS	NAPLAĆENO	
					NADNEVAK	IZNOS				NADNEVAK	IZNOS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Izvor: Hrvatska obrtnička komora (2022.). Dostupno na:
<https://www.hok.hr/sites/default/files/page-docs/2019-09/OBRAZAC%20TO.pdf>

IV. Knjiga prometa

Knjiga prometa posljednja je obvezna knjiga za obiteljska poljoprivredna gospodarstva u sustavu poreza na dohodak. Funkcija knjige prometa je, kao što joj i samo ime kaže, evidentiranje dnevnog prometa ostvarenog prodajom robe ili pružanjem usluga. To je evidencija koja uključuje primitke koji su plaćeni u gotovini ili debitnim karticama na kraju radnog dana a najkasnije do početka sljedećeg radnog dana. Knjiga prometa dužna je sadržavati sljedeće podatke, prema propisima:

- datum primitka
- vrsta i broj isprave temeljem koje se unosi promet
- iznos naplaćen u gotovini i čekovima,
- ukupan naplaćeni iznos.

Ove poslovne knjige skup su međusobno povezanih evidencija o poslovanju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koje moraju biti matematički i logički usklađene. Za neke aktivnosti bit će dovoljne samo poslovne knjige i godišnja porezna prijava prema Zakonu o porezu na dohodak, a neki od njih moraju poštivati pravila i voditi evidenciju koja se odnosi na određenu djelatnost.

Slika 6. Knjiga prometa

Obrazac KPR

KNJIGA PROMETA

I. OPĆI PODACI O POREZNOJ OBVEZNIKU						
1. NAZIV DJELATNOSTI				ŠIFRA DJELATNOSTI		
2. IME I PREZIME PODUZETNIKA / NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI						
3. ADRESA PREBIVALIŠTA/UOBİČAJENOG BORA VIŠTA						
4. OIB PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI						
II. PODACI O POSLOVNOJ JEDINICI						
1. NAZIV						
2. ADRESA						
R. BR.	NADNEVAK	BROJ TEMELJNICE	OPIS ISPRAVA O PRIMICIMA U GOTOVINI	IZNOS NAPLAĆEN U GOTOVINI / ČEKOVIMA	IZNOS NAPLAĆEN BEZGOTOVINSKIM PUTEM ¹	UKUPNO NAPLAĆENI IZNOS
1	2	3	4	5	6	7 (5+6)

V. Evidencija o nabavi i uporabi reprodukcijskog i potrošnog materijala

Ostvarivanje sadašnjih ili budućih primitaka mora ovisiti o nastanku prethodnih izdataka, što je poznato kao ovisnost. Polazište za utvrđivanje odnosa između primitaka i izdataka je međuzavisnost, pri čemu se također uzimaju u obzir posebnosti djelatnosti i stil rada. Stoga porezni obveznici moraju u posebne evidencije unijeti podatke o nabavi repromaterijala i potrošnih dobara, pića i napitaka te podatke o utrošku repromaterijala i potrošnih dobara, pića i napitaka za knjiženje u poslovne izdatke radi utvrđivanja odnosa između primitaka i izdataka. Podaci o količini i vrijednosti utrošenog reprodukcijskog i potrošnog materijala, pića i napitaka, kao i količina i vrijednost gotove robe koja objedinjuje reprodukcijski i potrošni materijal, moraju biti sadržani u internim dokumentima o korištenju tih materijala. Podaci o količini i vrijednosti utrošenog reprodukcijskog i potrošnog materijala, pića i napitaka, kao i količina i vrijednost gotove robe koja objedinjuje reprodukcijski i potrošni materijal, moraju biti sadržani u internim dokumentima o korištenju tih materijala. Specifikacije o mjesečnoj potrošnji repromaterijala i mjesečnoj izradi gotovih proizvoda u koje su ugrađeni repromaterijali, poreznih obveznik može koristiti ako svakodnevno koristi piće, napitke i druge potrošne materijale. (Božina, A., Cirkveni Filipović, T., Jurić, Đ., Marečić, D., Markota, LJ., Vidović, A., Vuk J., 2021.)

3.2.3. Oporezivanje poljoprivrednih djelatnosti u sustavu poreza na dobit

Fizičke osobe koje obavljaju djelatnost poljoprivrede mogu postati obveznici poreza na dobit dobrovoljno ili po sili zakona.

Fizička osoba koja dobrovoljno uđe u sustav poreza na dobit dužna je voditi dvojno knjigovodstvo i podnijeti pisanu izjavu nadležnoj ispostavi Porezne uprave do kraja tekuće

godine za sljedeću kalendarsku godinu. S druge strane, ako fizička osoba koja ima obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, a tijekom prethodnog razdoblja ostvari ukupan prihod veći od 7.500.000,00 kuna (995.421,06 eura) automatski je obveznik poreza na dobit. Porezni obveznik zatim do kraja tekuće godine, a najkasnije u roku od 20 dana od isteka poreznog razdoblja odnosno kalendarske godine, o tome pisanim putem prijavljuje odgovarajuću ispostavu Porezne uprave. Fizička osoba nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva mora od iduće godine prijeći na sustav porez na dobit po načelu nastanka događaja ako je u tekućoj fiskalnoj godini zadovoljen navedeni uvjet. Također mora primjenjivati HSFI-je, voditi dvojno knjigovodstvo i izraditi godišnja financijska izvješća. Osnovica poreza na dobit može utvrđivati prema novčanom načelu kada je prihod manji od 7.500.000,00 kuna (995.421,06 eura), ali samo ako se obveznik poreza na dodanu vrijednost pridržava pravila poreza na dodanu vrijednost pri oporezivanju na temelju naplaćenih naknada. (Božina, A., Cirkveni Filipović, T., Jurić, Đ., Marečić, D., Markota, LJ., Vidović, A., Vuk J., 2021.)

Fizička osoba mora ostati u sustavu oporezivanja na dobit najmanje tri godine nakon upisa. Nije bitno je li promjena bila prisilna ili sporazumna, odnosno ovisno o ispunjavanju nekog od prethodno navedenih uvjeta. Porez na dobit obračunava se na temelju dobiti koju je poduzetnik ostvario tijekom poslovne godine, a to je najčešće kalendarska godina. Dobit koja je dobivena kao razlika između prihoda i rashoda, uvećana ili umanjena u skladu s odredbama Zakona o porezu na dobit, služi kao porezna osnovica za porez na dobit. Godišnji porez na dobit, koji je vlasnik obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva dužan platiti jednokratno do 30. travnja tekuće godine za prethodnu godinu, temelji se na utvrđenoj dobiti po navedenim stopama. Iznos dospjelog godišnjeg poreza na dobit se prilikom utvrđivanja poreza na dobit i dobiti dijeli na 12 jednakih mjesečnih rata, što znači da obveznici poreza na dohodak moraju plaćati i akontaciju poreza na dobit tijekom cijele godine. (Šimleša Vondrak I., 2020.)

Isto tako, svaka pravna osoba koja se bavi poljoprivrednom djelatnošću, uključujući zadruge, trgovačka društva i sl., smatraju se obveznikom poreza na dobit. Razlika između prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, uvećana ili umanjena u skladu s odredbama Zakona o porezu na dobit, čini poreznu osnovicu, definiranu računovodstvenim standardima. Na uvrđenu poreznu osnovicu plaća se porez na dobit po stopi od:

- 10% ako su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi od 7.500.000,00 kuna (995.421,06 eura), ili

- 18% ako su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi jednaki ili veći od 7.500.000,01 kuna (995.421,06 eura). (Narodne novine, Zakon o porezu na dobit)

Zakon o računovodstvu primjenjuje se na sve fizičke i pravne osobe koje su obveznici poreza na dobit. Prema pravilima Zakona o računovodstvu navedeni poduzetnici dužni su voditi poslovne knjige po načelu dvojnog knjigovodstva. Riječ je o evidenciji dnevnika, glavne knjige i pomoćnih knjiga. Sukladno Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja (HSFI) i Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja (MSFI) vlasnici poduzeća koji su dužni pridržavati se Zakona o računovodstvu sastavljaju financijska izvješća. U isto vrijeme, vlasnici velikih tvrtki i subjekti od javnog interesa moraju koristiti MSFI, dok mikro, mala i srednja poduzeća moraju koristiti HSFI. U tablici ispod prikazana je kategorizacija poduzetnika prema Zakonu o računovodstvu.

Tablica 3. Kriteriji za klasifikaciju poduzetnika prema odredbama Zakona o računovodstvu

	MIKRO PODUZETNICI (ako ne prelaze dva od tri kriterija)	MALI PODUZETNICI (ako ne prelaze dva od tri kriterija)	SREDNJI PODUZETNICI (ako ne prelaze dva od tri kriterija)	VELIKI PODUZETNICI (ako prelaze dva od tri kriterija)
Ukupna aktiva	2.600.000,00 kn 345.079,30 eura	30.000.000,00 kn 3.981.684,25 eura	150.000.000,00 kn 19.908.421,26 eura	150.000.000,00 kn 19.908.421,26 eura
Prihod	5.200.000,00 kn 690.158,60 eura	60.000.000,00 kn 7.963.368,50 eura	300.000.000,00 kn 39.816.842,52 eura	300.000.000,00 kn 39.816.842,52 eura
Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine	10	50	250	250

Izvor: Narodne novine (2020.), Zakon o računovodstvu, članak 5. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu>

3.2.4. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u sustavu poreza na dodanu vrijednost

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo može odlučiti želi li ući u sustav poreza na dodanu vrijednost ili ulazi po zakonskoj obvezi u taj sustav. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva najčešće ulaze u sustav poreza na dodanu vrijednost jer očekuju širenje djelatnosti, ulaganja ili pripremu prijave na poljoprivredne natječaje iz europskih fondova u narednim godinama. Također je važno zapamtiti da kada se poljoprivrednici obveznici pridruže u sustav, da moraju ostati sljedeće tri godine. Poljoprivrednik je zakonski dužan ući u sustav poreza na dodanu vrijednost od prvog u mjesecu nakon što tijekom godine ostvari vrijednost isporuka dobara i usluga veću od 300.000,00 kuna. Zahtjev za upis u Registar obveznika PDV-a (Obrazac P-PDV) tada podnosi Poreznoj upravi do 15. sljedećeg mjeseca, ali je upis obavezan od prvog u mjesecu nakon mjeseca u kojem je ostvareno vrijednost isporuke koja prelazi prag za ulazak u sustav poreza na dodanu vrijednost, odnosno kada prijeđe 300.000,00 kuna (39.816,84 eura). Poljoprivrednik može tražiti brisanje iz Registra ako ostvari vrijednost isporuka i dobara manju od 300.000,00 kuna (39.816,84 eura). Poljoprivrednik je sam dužan utvrditi svoju obvezu poreza na dodanu vrijednost za razdoblje oporezivanja i istu iskazati u prijavi poreza na dodanu vrijednost, odnosno na propisanom obrascu, koji je dužan dostaviti ispostavi Porezne uprave nadležnoj prema svom prebivalištu do 20. dana u mjesecu koji slijedi po isteku razdoblja oporezivanja, bez obzira jesu li u tom razdoblju obavljene oporezive isporuke ili ne. Iznimno, Obrazac PDV može se podnositi i tromjesečno za ostvareni promet s PDV-om manjim od 800.000,00 kuna (106.178,25 eura) u prethodnoj obračunskoj godini, a na vaš zahtjev može se podnositi i mjesečno, osim ako ne posluje u EU, u kojem se slučaju onda mora podnositi na mjesečnoj osnovi. Porezni obveznik dužan je izvršiti sva potrebna usklađenja i izmjene u prijavi PDV-a koju podnosi za posljednje porezno razdoblje u kalendarskoj godini. (Ministarstvo financija, Porezna uprava, Porez na dodanu vrijednost (PDV), 2021.)

Porezne stope koje se primjenjuju u sustavu poreza na dodanu vrijednost su: 5 %, 13% i 25%, a ovise o vrsti dobara i usluga s kojim poreznim obveznik posluje. Poljoprivrednik je dužan uplatiti iznos poreza na dodanu vrijednost u državni proračun ako je porez na dodanu vrijednost na izlaznim računima veći od poreza na dodanu vrijednost na ulaznim računima, što znači da je porezno opterećenje veće od pretporeza. Budući da se pretporez može koristiti i kao predujam za buduće obveze, ako je situacija obrnuta, odnosno kada je pretporez veći od porezne obveze, poljoprivrednik ima pravo na povrat poreza na dodanu vrijednost u roku od 30 dana od dana kada je porezna prijava predana, odnosno Obrazac PDV. Porezni obveznik čija je vrijednost isporučenih dobara i usluga u prethodnoj kalendarskoj godini nije bila veća od 15.000.000,00 kuna (1.990.842,13 eura) bez PDV-a može obračunavati i platiti porez na dodanu

vrijednost na temelju naplaćenih naknada za obavljene isporuke. To uključuje porezne obveznike sa sjedištem, stalnim poslovnim jedinicama, prebivalištem ili uobičajenim boravištem u zemlji. Ako se obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo opredijelilo za plaćanje poreza na dodanu vrijednost prema naplaćenim naknadama, odnosno kao porezni obveznik R-2, tada potreba plaćanja naplaćenog poreza na dodanu vrijednost po izlaznim računima i pravo na povrat plaćenog poreza na dodanu vrijednost po ulaznim računima spadaju u načelo blagajne. (Ministarstvo poljoprivrede, Praktični vodič kroz porezni sustav za obiteljska poljoprivredna gospodarstva, 2020.)

Slika 7. Obrazac poreza na dodanu vrijednost

Obrazac PDV

POREZNI OBVEZNIK (naziv/ime i prezime i adresa: mjesto, ulica i broj)		POREZNI ZASTUPNIK (naziv/ime i prezime i adresa: mjesto, ulica i broj)		NADLEŽNA ISPOSTAVA POREZNE UPRAVE	
PDV IDENTIFIKACIJSKI BROJ / OIB		PDV IDENTIFIKACIJSKI BROJ POREZNOG ZASTUPNIKA / OIB		PRIJAVA PDV-a ZA RAZDOBLJE OD [] [] [] [] DO [] [] [] [] GOD. [] [] []	
OPIS		POREZNA OSNOVICA (iznos u kunama i liparima)	PDV PO STOPI 5%, 13% i 25%		
OBRAČUN PDV-a U OBAVLJENIM TRANSAKCIJAMA DOBARA I USLUGA - UKUPNO (I.+II.)			X X X X X		
I. TRANSAKCIJE KOJE NE PODLIJEŽU OPOREZIVANJU I OSLOBODENE - UKUPNO (1.+2.+3.+4.+5.+6.+7.+8.+9.+10.)			X X X X X		
1. ISPORUKE U RH ZA KOJE PDV OBRAČUNAVA PRIMATELJ (izuzetni prijenos porezne obveze)			X X X X X		
2. ISPORUKE DOBARA OBAVLJENE U DRUGIM DRŽAVAMA ČLANICAMA			X X X X X		
3. ISPORUKE DOBARA UNUTAR EU			X X X X X		
4. OBAVLJENE USLUGE UNUTAR EU			X X X X X		
5. OBAVLJENE ISPORUKE OSOBAMA BEZ SJEDIŠTA U RH			X X X X X		
6. SASTAVLJANJE I POSTAVLJANJE DOBARA U DRUGOJ DRŽAVI ČLANICI EU			X X X X X		
7. ISPORUKE NOVIH PRIVEZOVNIH SREDSTAVA U EU			X X X X X		
8. TUZEMNE ISPORUKE			X X X X X		
9. IZVOZNE ISPORUKE			X X X X X		
10. OSTALA OSLOBODENJA			X X X X X		
II. OPOREZIVE TRANSAKCIJE - UKUPNO (11.+12.+13.+14.+15.+16.+17.+18.+19.+20.+21.+22.+23.+24.+25.)					
1. ISPORUKE DOBARA I USLUGA U RH po stopi 5%					
2. ISPORUKE DOBARA I USLUGA U RH po stopi 13%					
3. ISPORUKE DOBARA I USLUGA U RH po stopi 25%					
4. PRIMLJENE ISPORUKE U RH ZA KOJE PDV OBRAČUNAVA PRIMATELJ (izuzetni prijenos porezne obveze)					
5. STJECANJE DOBARA UNUTAR EU po stopi 5%					
6. STJECANJE DOBARA UNUTAR EU po stopi 13%					
7. STJECANJE DOBARA UNUTAR EU po stopi 25%					
8. PRIMLJENE USLUGE IZ EU po stopi 5%					
9. PRIMLJENE USLUGE IZ EU po stopi 13%					
10. PRIMLJENE USLUGE IZ EU po stopi 25%					
11. PRIMLJENE ISPORUKE DOBARA I USLUGA OD POREZNIH OBVEZNIKA BEZ SJEDIŠTA U RH po stopi 5%					
12. PRIMLJENE ISPORUKE DOBARA I USLUGA OD POREZNIH OBVEZNIKA BEZ SJEDIŠTA U RH po stopi 13%					
13. PRIMLJENE ISPORUKE DOBARA I USLUGA OD POREZNIH OBVEZNIKA BEZ SJEDIŠTA U RH po stopi 25%					
14. NAKNADNO OSLOBODENJE IZVOZA U OKVIRU OSOBNOG PUTNIČKOG PROMETA					
15. OBRAČUNANI PDV PRI UNOZU					
III. OBRAČUNANI PRETPOREZ - UKUPNO (16.+17.+18.+19.+20.+21.+22.+23.+24.+25.)					
1. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH ISPORUKA U TUZEMSTVU po stopi 5%					
2. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH ISPORUKA U TUZEMSTVU po stopi 13%					
3. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH ISPORUKA U TUZEMSTVU po stopi 25%					
4. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH ISPORUKA U RH ZA KOJE PDV OBRAČUNAVA PRIMATELJ (izuzetni prijenos porezne obveze)					
5. PRETPOREZ OD STJECANJA DOBARA UNUTAR EU po stopi 5%					
6. PRETPOREZ OD STJECANJA DOBARA UNUTAR EU po stopi 13%					
7. PRETPOREZ OD STJECANJA DOBARA UNUTAR EU po stopi 25%					
8. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH USLUGA IZ EU po stopi 5%					
9. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH USLUGA IZ EU po stopi 13%					
10. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH USLUGA IZ EU po stopi 25%					
11. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH ISPORUKA DOBARA I USLUGA OD POREZNIH OBVEZNIKA BEZ SJEDIŠTA U RH po stopi 5%					
12. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH ISPORUKA DOBARA I USLUGA OD POREZNIH OBVEZNIKA BEZ SJEDIŠTA U RH po stopi 13%					
13. PRETPOREZ OD PRIMLJENIH ISPORUKA DOBARA I USLUGA OD POREZNIH OBVEZNIKA BEZ SJEDIŠTA U RH po stopi 25%					
14. PRETPOREZ PRI UNOZU					
15. ISPRAVCI PRETPOREZA		X X X X X			

IV. OBEVEZA PDV-a U OBRACUNSKOM RAZDOBLJU: ZA UPлатU (IL - IL) ILI ZA POVRAT (IL - IL)		XX XXX
V. PO PRETHODNOM OBRACUNU: NEUPLAĆENI PDV DO DANA PODNOŠENJA OVE PRIJAVE - VIŠE UPPLAĆENO - FOREZNI KREDIT		XX XXX
VI. UKUPNO RAZLIKA: ZA UPPLATU/ZA POVRAT		XX XXX
VII. IZNOS GODIŠNJEG RAZMJERNOG ODBITKA PRETPOREZA (%)		
OPIS	VRIJEDNOST ISPORUKE IZNOS U KUNAMA I LIPAMA	
VIII. OSTALI PODACI		
1. ZA ISPRAVAK PRETPOREZA (UKUPNO I.1.+I.2.+I.3.+I.4.+I.5.)		
1.1. NABAVA NEKRETNINA		
1.2. NABAVA OSOBNIH AUTOMOBILA I DRUGIH SREDSTAVA ZA OSOBNI PRIJEVOZ		
1.3. PRODAJA OSOBNIH AUTOMOBILA I DRUGIH SREDSTAVA ZA OSOBNI PRIJEVOZ		
1.4. NABAVA OSTALE DUGOTRAJNE IMOVINE		
1.5. PRODAJA OSTALE DUGOTRAJNE IMOVINE		
2. OTUĐENJE/STJECANJE GOSPODARSKE CJELINE ILI POGONA		
3. ISPORUKA NEKRETNINA		
3.1. ISPORUKA IZ ČLANKA 40. STAVKA 1. TOČKA J) I K) ZAKONA	BROJ NEKRETNINA	
3.2. ISPORUKA IZ ČLANKA 40. STAVKA 4. ZAKONA	BROJ NEKRETNINA	
3.3. ISPORUKA NEKRETNINA KOJE SU OPOREZIVE PDV-om	BROJ NEKRETNINA	
4. UKUPNO PRIMLJENE USLUGE OD POREZNIH OBEZNIKA BEZ SJEĐIŠTA U RH (EU + TREĆE ZEMLJE)		
5. UKUPNO OBAVLJENE USLUGE POREZNIH OBEZNICIMABEZ SJEĐIŠTA U RH (EU + TREĆE ZEMLJE)		
6. PRIMLJENA DOBRA IZ EU U OKVIRU TROSTRANOG POSLA		
7. POSTUPAK OPOREZIVANJA PREMA NAPLAĆENIM NAKNADAMA	☐	

_____ kn
POVRAT

_____ kn
PREDUJAM

_____ kn
USTUP POVRATA

OBRACUN
SASTAVIO _____
(ime, prezime i potpis)

POTPIS _____

Izvor: Ministarstvo financija (2022.), Porezna uprava, Obrazac PDV, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_obraci/Documents/POREZ%20NA%20DODANU%20VRIJEDNOST/PDV.pdf

3.3. Specifičnosti izvještavanja i kontrole poslovanja

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva imaju obvezu izvještavati svoje poslovanje prema određenim institucijama. O točno kojim institucijama imaju potrebu izvještavati određuje njihov opseg poslovanja i ostvarenje ukupnih prihoda. Poljoprivredna gospodarstva vode poslovne knjige prema zakonskim propisima koje su dužni poštivati. Uz sve mjere opreze, postoji mogućnost od netočnog prikazivanja evidencija koje obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo vodi. Iz svega toga dolazi do netočnih podataka i mogućih prijevара.

Većina njih su male razine, ali ako se ne otkriju na vrijeme, postaju sve značajniji problemi. Iznesene su brojne optužbe za krađe dobara ili imovine u poljoprivredi i u vezi s poljoprivredom, malverzacije pri dodjeli državnog zemljišta, pogrešno korištenje državnih poticaja i slično. Primarni ciljevi nadzora su osigurati poštivanje zakona i procijeniti stabilnost i sigurnost tvrtke kako bi se omogućilo normalno funkcioniranje poljoprivrednog gospodarstva. Poslovne prijevare, mito i korupcija česta su pojava o kojoj se svakodnevno govori i piše u svim medijima. One predstavljaju značajan izazov jer utječu na poljoprivrednu industriju, a donose i milijunske štete društvu, državi, a u konačnici i cijeloj zemlji. Potrebno je provoditi kontrolu i nadzor kako bi se takve pojave svele na minimum obvezniku. (Ministarstvo poljoprivrede, Praktični vodič kroz porezni sustav za obiteljska poljoprivredna gospodarstva, 2020.)

Zbog utjecaja Porezne uprave na plaćanje poreza, doprinosa, obiteljska poljoprivredna gospodarstva često su u njezinoj nadležnosti. Također, zbog velikih iznosa izravnih plaćanja i potpora ključna je i Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju te poljoprivredna inspekcija.

U okviru Ministarstva financija, Porezna uprava je posebna i zasebna upravna cjelina. Primjena i nadzor poreznih propisa i pravila o naplati doprinosa njezine su primarne dužnosti. Njihova glavna odgovornost je nadzor dokumentacije vezane uz porezne prijave i vođenje plaćanja te vođenje poslovnih knjiga, kako bi se prijevare vezane uz plaćanje poreza na dohodak ili dobit i doprinosa svele na minimum. (Ministarstvo financija, Porezna uprava-Poljoprivrednici, Porez na dohodak, 2022.)

U Poreznoj upravi ustrojavaju se: Središnji ured, područni uredi i ispostave područnih ureda. Područni uredi u pravilu se osnivaju za područje jedne županije obvezni su za porezne obveznike sa sjedištem ili prebivalištem na tom području. Za obavljanje određenih poslova područni uredi osnivaju ispostave. Inspektori u regionalnim uredima specijalizirali su se za pojedine vrste inspekcija i koncentriraju se na usmjerene inspekcije. Nadziru primjenu poreznih propisa- poreza na dodanu vrijednost, poreza na dobit ili poreza na dohodak, ovisno o tome u kojem su sustavu , te uplate doprinosa za obvezna osiguranja u poljoprivrednoj djelatnosti, odnosno vođenju obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Otkrivanje poreznih prekršaja u nadležnosti je područnih ureda. (Narodne novine 115/16, Zakon o Poreznoj upravi, 2016)

Porezna uprava obavlja veliki broj poslova, a nekoliko njih je navedeno u nastavku:

- prikuplja, evidentira, obrađuje i provjerava podatke bitne za utvrđivanje porezne osnovice i naplate poreza, doprinosa i drugih javnih davanja;

- uspostavlja i razvija sustav servisa te informira i educira porezne obveznike radi lakšeg ostvarivanja prava i ispunjenja obveza; izrađuje obvezujuća mišljenja;
- sklapa sporazume o transfernim cijenama i sporazume o dobrovoljnom ispunjavanju poreznih obveza;
- utvrđuje porezne obveze, doprinose i druga javna davanja;
- organizira, prati i kontrolira naplate poreza, doprinosa i drugih javnih davanja;
- provodi nadzor poslovanja poreznih obveznika u primjeni propisa iz nadležnosti Porezne uprave;
- suzbija porezne prijevare;
- vodi prekršajne postupke;
- analizira podatke o obračunanim i naplaćenim porezima, doprinosima i drugim javnim davanjima i planira porezne prihode. (Porezna uprava, 2022.)

Sve ove radnje poduzimaju se s namjerom učinkovitog i pravednog prikupljanja javnih sredstava u bliskoj suradnji s građanima poreznim obveznicima, zaštite društva i obrane financijskih interesa države Hrvatske i Europske unije. Njihov cilj je podržati ustavne ideale i jamčiti pravedne uvjete za sve stanovnike i vlasnike poduzeća.

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju odgovorna je za operativnu provedbu mjera izravne potpore, mjera ruralnog razvoja, pomorskih i ribolovnih mjera i zajedničkih mjera organizacije tržišta, kao i vođenje registara te vođenje i korištenje sustava IAKS (Integriranog administrativnog i kontrolnog sustava) putem kojeg se primaju izravna plaćanja poljoprivrednicima. (Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2020.)

Nadzor nad radom Agencije za plaćanje obavlja Upravno vijeće koje je izabrala Vlada Republike Hrvatske. Ministar poljoprivrede je predsjednik Upravnog vijeća. Članovi su ministri poljoprivrede, financija, regionalnog razvoja i fondova Europske unije te predstavnik Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Agencija provodi mjere Zajedničke poljoprivredne politike i Zajedničke politike ribarstva u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede. Ove inicijative financiraju se iz državnog proračuna Republike Hrvatske kao i iz proračuna EU. Uzimajući u obzir navedeno, Agencija je sastavnica sustava koja nadzire i regulira novac iz kojeg se financiraju mjere izravne potpore, mjere zajedničkog uređenja tržišta,

mjere ruralnog razvoja te mjere u pomorstvu i ribarstvu. Učinkovito i djelotvorno provođenje Zajedničke poljoprivredne politike glavni je zadatak Agencije za plaćanja. Uloga Agencije za plaćanja u ovom procesu je odobravanje Zahtjeva, što uključuje administrativnu i terensku kontrolu, izvršenje plaćanja i računovodstveno evidentiranje plaćanja. (Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2020.)

Državni inspektorat obavlja dužnosti u nizu različitih djelatnosti, uključujući trgovinu, usluge, zaštitu potrošača, hranu, ugostiteljstvo, zapošljavanje, zaštitu na radu i graditeljstvo. Veterinarska, poljoprivredna, lovna i šumarska inspekcija obavlja inspekcijske poslove iz djelokruga Državnog inspektorata za poljoprivrednu djelatnost. (Narodne novine 115/2018, 2018.)

Poljoprivredna inspekcija provodi 22 zakona Europske unije i povezane propise koji reguliraju sektor poljoprivredne djelatnosti. Obavlja poslove službenog nadzora i inspekcije u poljoprivrednim sektorima poljoprivrede, stočarstva, sigurnosti hrane i vinarstva. U to su, između ostalog, uključene mjere i potpore poljoprivredne politike, aktivnosti poljoprivrednika i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, poljoprivredno zemljište, gnojiva i poboljšivači tla, standardi kvalitete i označavanje hrane. Obuhvaća i inspekcijski nadzor nad provedbom zakona i drugih propisa kojima se uređuje tržište poljoprivrednih proizvoda. Najmanje 5% poljoprivrednih posjeda moraju godišnje pregledati inspektori, koji sve više odgovaraju na pritužbe zajednice. Njihovim nadzorom otkriveno je da su brojni poljoprivredni poticaji korišteni nenamjenski. (Državni inspektorat, 2021.)

Carinska uprava ključna je za nadzor i kontrolu jer mnogi poljoprivrednici svoju robu prodaju izvan Hrvatske, a mnogi poljoprivredni artikli se uvoze u zemlju. Stručnu podlogu za odlučivanje o gospodarskoj i razvojnoj strategiji u području carinskog i trošarinskog sustava, te sustava carinske i necarinske zaštite stvara cjelina unutar Ministarstva financija po nazivom Carinska uprava. (Carinska uprava, 2021.)

Carinska uprava upravlja i obrađuje podatke o izvozu, uvozu i prometu te organizira i nadzire rad carinske službe, vrši provjeru fizičkih i pravnih osoba u skladu s carinskim, trošarinskim i drugim propisima te obavlja carinski nadzor u prometu robe i putnika s inozemstvom.

Planiranje i upravljanje rastom poslovanjem aktivnosti, posebice onih u poljoprivredi, ključno je u svakom poslu. Moraju se provoditi interne kontrole i voditi interna proizvodna evidencija. Međutim, među mikro i malim poljoprivrednicima to nije tipična praksa. Nositelji

poljoprivrednih gospodarstava često nedostaje jasno razumijevanje vlastitog poslovanja i resursa kojim su im dostupni

3.4 Utjecaj izvora financiranja na računovodstveno praćenje i kontrolu poslovanja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Cjelokupno društvo, a posebice poljoprivredna proizvodnja, morali su doživjeti značajne prilagodbe kako bi Republika Hrvatska postala članica EU. Najnedovoljnije iskorištena djelatnost gospodarskog sektora je poljoprivredna proizvodnja, a kako bi se oporavila i održala korak s ostalim članicama i konkurentima, potrebna su joj ulaganja koja će joj dati legitimnu poziciju opskrbljivača hranom. Poljoprivredni proizvođač mora izraditi vlastitu strategiju razvoja, temeljito proučiti situaciju i precizirati ciljeve ulaganja prije nego što se odluči hoće li investirati. Zbog klimatskih čimbenika i položaja plodnog zemljišta, budući poljoprivredni proizvođači koji tek kreću u proizvodnju moraju se pridržavati predviđenog obima proizvodnje sa predviđenim troškovima ulaganja. Ulaganja u poljoprivredu su dugoročna, stoga proizvođač prije odluke o ulaganju mora procijeniti sve rizike koji bi mogli negativno utjecati na njega, a uz pomoć stručnjaka i na ishod poslovanja.

Najveći rizici su:

- neadekvatno razumijevanje industrijskog procesa,
- slabe menadžerske sposobnosti,
- tržišni uvjeti,
- cijena novca,
- rokovi dospijeca kreditnih obveza,
- nabavne cijene,
- određene kvote,
- uvozno-izvozna politika na državnoj razini,
- negativne posljedice porezne politike,
- manjak ljudske snage. (Ministarstvo poljoprivrede, Strategija razvoja poljoprivrede i ribarstva RH, 2020.)

Svaki poljoprivredni proizvođač nakon procjene načina proizvodnje, postojeće opreme, osobne financijske snage te ponude na financijskim i robnim tržištima bira koje će nekretnine kupiti i kako će ih financirati. Poslovne banke su najveći i najčešći zajmodavci mikro i malim proizvođačima, ali njihovi krediti nisu održivi zbog nerazumno visoke cijene kapitala. Osobito

ako se radi o ulaganju u suvremenu mehanizaciju na skromnim ili manjim zemljišnim posjedima, kamata koju plaćaju na posuđeni novac veća je na godišnjoj razini od viška proizvedenog outputa.

Hrvatska poljoprivreda mora biti usklađena s politikom Republike Hrvatske i politikom EU i samo poticanje proizvođača provodi se kroz izravna plaćanja iz poljoprivredno jamstvenog fonda:

- plaćanje po površini koje posjeduje poljoprivrednik,
- proizvodno vezana plaćanja,
- program za male i mlade poljoprivrednike.

Isplate iz ovog Fonda namijenjene su potpori širenja poljoprivrednih znanja i informacija stanovništvu u ruralnim područjima kroz poljoprivredno stručno osposobljavanje, uvođenje i osposobljavanje poljoprivrednih savjetnika, financiranje implementacije sustava kvalitete, sudjelovanje na sajmovima i organizaciju radionice s ciljem promicanja poljoprivrednika.

Tržišna potpora i pomoć u slučaju elementarnih nepogoda dodatne su potpore koje poljoprivredni proizvođači mogu ostvariti iz državnog proračuna. Kada su interventne radnje u skladu s tržišnom ponudom, država provodi potporu tržištu. Potpore za elementarne nepogode dodjeljuju se poljoprivrednim proizvođačima na temelju procjena šteta, a količina raspoloživog novca ograničena je proračunima koji su zacrtani državnim i općinskim vlastima.

Obzirom, da poljoprivrednici dobivaju državne potpore od države za ostvareni poticaj putem poljoprivrednog gospodarstva, te ako im nedostaje novca za kupovinu nove mehanizacije mogu zatražiti kredit, sav taj novac ulazi u njihove primitke. Poljoprivrednik može sam odlučiti ili je primoran Zakonom koji sustav oporezivanja i koje poslovne knjige će voditi na svom poljoprivrednom gospodarstvu obzirom na sve svoje primitke koje ostvari u kalendarskoj godini. Sami sustavi oporezivanja poljoprivrednih gospodarstava i poslovne knjige koje je potrebno voditi detaljno je objašnjeno u potpoglavljima 3.1. i 3.2.

4. RAČUNOVODSTVO OBITELJSKOG POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA IZ DJELATNOSTI PČELARSTVA – ANALIZA SLUČAJA

Predmetom analize slučaja je djelatnost pčelarstva. Pčelarstvo je vrlo važno za opstanak čovječanstva. Kako jednom Albert Einstein rekao „Ako pčele izumru, čovječanstvo nestaje za četiri godine“. Kroz spomenuti primjer spomenuti će se osnovne informacije o samom poljoprivrednom gospodarstvu, proći će se računovodstveni termin gospodarstva. Također će se proći sve kontrole koje gospodarstvo ima, te koje evidencije zbog toga mora voditi.

4.1. Osnovni podaci o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo ima sjedište u Daruvaru, T.G. Masaryka 23, u Bjelovarskoj-Bilogorskoj županiji. Poljoprivredno gospodarstvo ima jednog nositelja te nema upisanih članova. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo otvoreno je 2019. godine. Glavna djelatnost poljoprivrednog gospodarstva je pčelarstvo i uzgoj ekoloških lješnjaka.

Nositelj poljoprivrednog gospodarstva dužan je voditi evidencije koje nalažu institucije koje vrše kontrolu samog gospodarstva. Nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva odgovoran je za točnost samih podataka. Najvažnija evidencija je godišnja dojava broja pčelinjih zajednica koje nositelj posjeduje. Na početku same evidencije upisuju se osnovni podaci o samom nositelju poljoprivrednog gospodarstva.

Nakon što nositelj popuni osnovne podatke, nadalje upisuje podatke o broju pčelinjih zajednica, zatim gdje su pčelinje zajednice smještene, te da li je nositelj seleći pčelar i ako je, kojim prijevoznim sredstvom ih prevozi. Daljnja evidencija kod pčelarstva je upotreba veterinarsko medicinskih proizvoda (VMP) koje koristi za liječenje pčela protiv nametnika *Varoe destructor*. U slici br. 8 niže pčelar ispunjava točnim redom kada je započeo koristiti VMP, koliko je varoe do tada opalo, kada je prestao koristiti te kojim sredstvima (lijekovima) je išao u ljetnom, jesenskom i zimskom tretmanu.

Slika 8. Evidencija korištenja veterinarsko medicinskih proizvoda na pčelinjim zajednicama

BRAZAC 1 EVIDENCIJA KORIŠTENJA VETERINARSKO MEDICINSKIH PROIZVODA NA PČELINJIM ZAJEDNICAMA								
Godina	Evidencijski broj pčelinjaka							
Datum početka korištenja VMP	Datum prestanka korištenja VMP-a	Datum isteka karenije	Naziv korištenog VMP-a	Serijski broj VMP-a	Količina korištenog VMP-a	Ime i prezime osobe koja je provela tretiranje	Veterinar koj je propisao VMP (potpis i faksimil)	Ovjera veterinara o vraćenom ostatku VMP-a i pakiranja
10.7.2021	10.4.2021	-	Melipon Koblen	-	10ml	Wojtek		
5.3.2021	10.3.2021	-	Melipon Koblen	-	0,5 l	Wojtek		
10.10.2021	10.10.2021	-	Osobni Koblen	-	5ml po obzi	Wojtek		

Čuvanje evidencije je obvezno u razdoblju od 5 godina.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE - UPRAVA ZA VETERINARSTVO I SIGURNOST HRANE

Izvor: Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo: Evidencija korištenja VMP,2022.

Slika 9. Kontrola pada varoa na pčelinjaku

OBRAZAC 2		KONTROLA PADA VAROA									
Evidencijski broj pčelinjaka		243 225								Godina	
Ime i prezime pčelara		[Redacted]									
OBVEZNO LIJETNO TRETIRANJE		Datum tretiranja	Sedam dana prije upotrebe VMP-a		Sedmi dan nakon stavljanja VMP-a		Četrnaesti dan nakon stavljanja VMP-a		Sedmi dan nakon prestanka uporabe VMP-a		
Broj pčelinjih ednica na pčelinjaku	Broj kontroliranih pčelinjih zajednica		Datum prve kontrole	Broj otpalih varoa	Datum druge kontrole	Broj otpalih varoa	Datum treće kontrole	Broj otpalih varoa	Datum četvrte kontrole	Broj otpalih varoa	
112	10	10.7.2021	3.7.2021	2	17.7.2021	56	24.7.2021	4	31.7.2021	-	
PREPORUČENO ZIMSKO TRETIRANJE		Datum tretiranja	Sedam dana prije upotrebe VMP-a		Sedmi dan nakon stavljanja VMP-a		Četrnaesti dan nakon stavljanja VMP-a		Sedmi dan nakon prestanka uporabe VMP-a		
Broj pčelinjih ednica na pčelinjaku	Broj kontroliranih pčelinjih zajednica		Datum prve kontrole	Broj otpalih varoa	Datum druge kontrole	Broj otpalih varoa	Datum treće kontrole	Broj otpalih varoa	Datum četvrte kontrole	Broj otpalih varoa	
112	10	10.12.2021	3.12.2021	-	17.12.2021	34	24.12.2021	-	31.12.2021	-	
Dodatno LIJETNO TRETIRANJE (nije obvezno)		Datum tretiranja	Sedam dana prije upotrebe VMP-a		Sedmi dan nakon stavljanja VMP-a		Četrnaesti dan nakon stavljanja VMP-a		Sedmi dan nakon prestanka uporabe VMP-a		
Broj pčelinjih ednica na pčelinjaku	Broj kontroliranih pčelinjih zajednica		Datum prve kontrole	Broj otpalih varoa	Datum druge kontrole	Broj otpalih varoa	Datum treće kontrole	Broj otpalih varoa	Datum četvrte kontrole	Broj otpalih varoa	
112	10	5.3.2021	28.2.2021	1	12.3.2021	20	19.3.2021	7	26.3.2021	-	

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE - UPRAVA ZA VETERINARSTVO I SIGURNOST HRANE

Izvor: Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo: Kontrola pada varoa, 2022

Ako je nositelj koristio Nacionalni pčelarski program dužan je voditi evidencije o kupljenoj opremi, čuvati račune u razdoblju od 5 godina. Pomoću Nacionalnog pčelarskog programa pčelar se olakšava nabava opreme koja mu je potrebna za obavljanje pčelarske djelatnosti. Pomoću tog programa pčelaru se vraća iznos od 40-55% od iznosa za koju je nabavio opremu bez poreza na dodanu vrijednost.

U današnje vrijeme poljoprivrednik mora voditi jako puno evidencija koje mu oduzimaju dosta vremena, a isto tako mora razmišljati kako prodati svoje proizvode kako bi mogao opstati na tržištu. Upravo zbog toga, poljoprivrednici se stalno moraju prilagođavati zahtjevima tržišta, njihovim kupcima, izraditi marketinški program kako bi bili što konkurentniji na tržištu, a s druge strane da budu zadovoljne obje strane i da na kraju poljoprivrednik ostvari i zaradu i pokrije sve troškove koji su nastali.

Pčelarstvo je posebna djelatnost koji prvenstveno ovisi o klimatskim promjenama. Svjedoci smo da u zadnjih par godina nemamo pravu zimu ili da su preko ljeta niske noćne temperature koje zasigurno utječu na pčelinju zajednicu, a s time i na sami prinos meda po pčelinjoj

zajednici. Upravo zbog toga nositeljica poljoprivrednog gospodarstva redovito pohađa edukacije, seminare koje pruža Hrvatski pčelarski savez, udruge pčelara i ostale institucije.

4.2. Računovodstvena evidencija poslovnih aktivnosti obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva

Analiza slučaja iz djelatnosti pčelarstva i ekološkog nasada lijeske je malo obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo koje nije porezni obveznik. Prema tome ovo obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo ostvaruje godišnji primitak manji od 80.500,00 kuna (10.684,19 eura).

Prema tome, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo mora voditi evidenciju o poljoprivrednoj proizvodnji i prodaji vlastitih poljoprivrednih proizvoda koje upisuje u sustav AGRONET. U sustav Agronet ulazi putem svojeg poljoprivrednog korisničkog imena i lozinke koje dobije od Agencije za plaćanje u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu (APPR) ili ako može umetnuti svoju poljoprivrednu iskaznicu u čitač kartice i putem toga obaviti prijavu.

Slika 10. Prikaz ulaska u AGRONET

Izvor: APPR, AGRONET, dostupno na <https://agronet.apprrr.hr/>

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo mora do 15. svibnja tekuće godine ispuniti obrazac o proizvodnji i prodaji meda za prethodnu kalendarsku godinu. Taj podatak služi za evidenciju o prodaji vlastitih pčelinjih proizvoda koje je gospodarstvo prodalo tijekom godine, koje je u skladu s propisom kojim se uređuje područje trgovine. Obzirom da se poljoprivredno gospodarstvo bavi pčelarstvom svoje proizvode izražava u kilogramima i mililitrama.

Poljoprivredno gospodarstvo nakon što ispuni Evidenciju o proizvodnji i prodaji proizvoda mora ju sačuvati najmanje dvije godine na svom gospodarstvu. Ako na predmetno gospodarstvo dođe kontrola mora imati Evidenciju u pisanom obliku i dati na uvid ovlaštenoj osobi.

Druga stvar koje poljoprivredno gospodarstvo mora voditi je otkupni blok prilikom prodaje svojih pčelinjih proizvoda. Otkupni blok služi za prodaju proizvoda od poljoprivrednika koji nisu porezni obveznici a pri tome zadovoljava potrebe samog kupca.

Potpis prodavatelja na otkupnom bloku mora sadržavati izjavu da je prodavatelj upisan u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i da nije porezni obveznik iz članka 18. stavka 3. Zakona o porezu na dohodak. Odgovornost otkupnog bloka je dokazati nastanak poslovnog događaja pri kupnji proizvoda od proizvođača. Na slici br.11 vidi se primjer otkupnog bloka. Redom se ispunjavaju podatci o prodavatelju, kupcu, mjestu i datumu prodaje. Nakon toga se ispunjavaju polja o nazivu samog proizvoda, o predmetnoj jedinici, količini, jediničnoj cijeni i na kraju svoti iznosa. Ako se sva polja ne ispune, stavlja se računovodstveno koljeno kao u ovom primjeru. Na kraju slijedi potpis prodavatelja i kupca. Jedan račun se daje kupcu, a jedan ostaje prodavatelju.

Slika 11. Primjer otkupnog bloka

Ime (naziv) adresa poduzetnika
Volunke Uškos
T.C. HRVATSKA 25 DARUVAR
(Prodajno mjesto)

Račun br. 05/1024

MB - OIB - POREZNI BROJ
12132221 3250161 1714131

Količina	Jed. mjere	NAZIV DOBRA - USLUGE	Cijena	Zbrojni iznos naknade i poreza razvrstan po poreznoj stopi
4	litr	MED CUKRINI	7,5€	5000
10	kg	MED BLAGREM	8€	8000

Nadnevak 15.04.2023 god. M.P. UKUPNO 15.50€

folus d.o.o. Zagreb, Kolodvorska 4
Oznaka za naručbu: A-843/NCR (B)

potpis proizvođača - prodavatelja

Izvor: Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, primjer otkupnog bloka, 2022.

4.3. Izvještavanje i kontrola poslovanja

Promatrano poljoprivredno gospodarstvo nije porezni obveznik te nema veliki opseg izvještavanja i kontrole poslovanja od strane ovlaštenih institucija. Najveće izvještavanje promatrano gospodarstvo ima prema Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju te Hrvatskom pčelarskom savezu. Obveza poljoprivrednog gospodarstva prema Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju je prijava stanja pčelinjih zajednica u ispravnom broju, te redovita prijava površine ekoloških lješnjaka radi dobivanja poticaja i kvote plavog dizela radi prijevoza pčelinjih zajednica, ali i obavljanja malčiranja nasada lješnjaka. Svake godine je potrebno prijaviti ispravno stanje pčelinjih zajednica i površina pod lijeskom. Agencija putem satelita i GPS koordinati provjera ako je površina u skladu sa prijavljenom površinom. Poticaji se financiraju jednim dijelom iz proračuna Republike Hrvatske, a većim dijelom iz fondova Europske unije.

Slika 12. Površina lijeske po nasadima

AGRONET

LIST B
Prijava površina za 2022. godinu

1657481

MIBPG 2 4 9 2 2 3

NAZIV POLJOPRIVREDNIKA OPG VLATKA VOLGEMUT, VLATKA VOLGEMUT, T. G. MASARYKA 23, DARUVAR

Podaci iz ARKOD sustava (PODACI SE NE UPISUJU)							Prijava korištenja							Tražene potpore po ARKOD parceli																	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
Rb.	Domaće ime ARKOD parcele	Identifikacijski broj ARKOD parcele	Identifikacijski broj Ekološko značajnih površina	Vrsta uporabe zemljišta	Površina ARKOD parcele ** (ha)	Broj stabala nasadina	Naziv kulture/ Ekološko značajna površina	Sorte DUS	Postotni udjel	Zeleni površinski udjel	Prijava ekološki značajnih površina	Površina pod kulturom/ vrstom (ha) i dužina obilježja krajobrazu (m)	EZP* (ha)	OP/ZP/PP	Štedna repa	Vodni izvori	Prostirni udjel	Ekološki udjel (EKO/EKOP)	Područja s ograničenjima (GPR/ZPO/PPG)	Održavanje travnjaka (TVN)	Održavanje travnjaka (TVN)	Zaštita košice (ZK)	Zaštita kepirna (ZK)	Uspostava poljskih trava (PT)	Ekstenzivni voćnjaci (EV)	Ekstenzivni maslinici (EM)	Obnova tla s najbom (OTSN)	Zatranjivanje nasada (ZTN)	Održavanje stubozida (OS)	Održavanje živica (OZ)	
13	PIVARE	3450497		Voćnjak	0,50	0	lijeska	ISTAR SKI DUGU LJASTI				0,50		DA				DA		DA											
14	VOĆNJAK DEŽANČIĆ	3680368		Voćnjak	0,19	0	lijeska	ISTAR SKI DUGU LJASTI				0,19		DA				DA		DA											

Zbirni pregled površina: trajni travnjaci 1,0000, obradiva površina 2,9722, trajni nasadi 1,0300, kulture kratkih ophodnji 0, ekološki udjel 1,0300

OP/ZP/PP - Obavezno plaćanje/Zeleno plaćanje/Prenaspođeljeno plaćanje
SR - Štedna repa
EKO - Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metoda/ EKOP - Plaćanja za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode
GPR - Plaćanja u gorško planinskim područjima/ ZPO - Plaćanja u područjima sa značajnim prirodnom ograničenjima/ PPG - Plaćanja u područjima sa posebnim ograničenjima
DUS - Plaćanja za uzgoj domaćih i udomaćenih sorti poljoprivrednog bilja
TVN - Održavanje travnjaka velike prirodne vrijednosti
ZK - Pilot mjera za zaštitu košice (Coxe crew)
ZL - Pilot mjera za zaštitu kepirna
PT - Uspostava poljskih trava
EV - Održavanje ekstenzivnih voćnjaka
EM - Održavanje ekstenzivnih maslinika
OTSN - Obnova tla s najbom na terenu s nagibom za oranične jednogodišnje kulture
ZTN - Zatranjivanje trajnih nasada
OS - Održavanje stubozida
OZ - Održavanje živica
EZP površina - se dobiva množenjem površine/dužine sa konverzijskim faktorom ili ponderacijskim faktorom
Napomena: Ako poljoprivrednik za neku parcelu ne želi podnijeti zahtjev za potporu tada je potrebno u koloni Tražena potpora po ARKOD parcelama upisati <<NE>>
** - Površina ARKOD parcele (ha) na listu B predstavlja površinu parcele nakon primjene koeficijenta smanjenja za krške pašnjake i površine ekološki značajnih područja.

Izvor: Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, prijavljeno stanje iz AGRONETA, 2022.

Sljedeća obveza poljoprivrednog gospodarstva je također prijavljivanje stvarnog stanja pčelinjih zajednica radi dobivanja potpora od strane Hrvatskog pčelinjeg saveza. Hrvatski pčelinji savez (HPS) vodi godišnju dojavu broja pčelinjih zajednica. Također se evidentira i povećanje broja pčelinjih zajednica u promatranoj godini ili smanjenje broja pčelinjih zajednica. U obrascu se točno navede tip košnice s kojom pčelar pčelari, način prijevoza pčelinjih zajednica, smještaj pčelinjih zajednica, odnosno GPS koordinate stacionarnog pčelinjaka, tj. gdje će pčelinje zajednice zimovati. Također prema broju prijavljenih zajednica pčelar ostvaruje pogodnosti. Grad Daruvar prema broju prijavljenih zajednica isplaćuju po jednoj košnici 3,5 €. U slici br. 13 niže vidi se broj prijavljenih pčelinjih zajednica za 2022. god.

Slika 13. Godišnja dojava broja pčelinjih zajednica

Prilog 3 Serijski broj dokumenta GDBP 123456789

Godišnja dojava broja pčelinjih zajednica

Godina

Osobni identifikacijski broj/OIB

Jedinstveni broj iz Evidencije pčelara / Upisuje povjerenik

Broj žiro-računa pčelara - IBAN broj HR

Datum rođenja:

Status

☒	fizička osoba
☐	obit
☐	pravna osoba

Ime i prezime / Naziv pravne osobe

Mjesto stanovanja / Sjedište DARUVAR

Ulica i kućni broj T. G. MASARUKA 23

Broj pošte 43000 Poštanski ured DARUVAR

Općina DARUVAR Županija BJELOVARSKO-BILOGORSKA

Telefon 098 607068 Fax _____ E-mail vladovogenet@gmail.com

Broj pčelinjih zajednica i tipovi košnica

LR	<input type="text"/>	DB	<input type="text"/>	Nukleusi	<input type="text"/>	
AŽ	<input type="text" value="135"/>	Ostale	<input type="text"/>	Pletare i slične	<input type="text"/>	
					UKUPNO ZAJEDNICA	<input type="text" value="135"/>

Lokacije pčelinjaka

Zajednice su smještene na pčelinjaka

Broj zajednica na stacionarnim pčelinjacima:

Adresa:	Broj pčelinjih zajednica:
<u>Dar. Brestova</u>	<u>30</u>
<u>Dar. Mirova</u>	<u>97</u>

Prijava NOVIH lokacije stacionarnih pčelinjaka:

Adresa:	x koordinata	y koordinata	Broj pčelinjih zajednica:
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Promjena broja selećih zajednica :

Oblik (način) prijevoznog sredstva	Broj pčelinjih zajednica:
<u>Kamionom DA 620 AK</u>	_____
_____	_____

U Daruvaru, 13.10. 2021. godine

Pčelar

OVRKANA
[Signature]

Izvor: Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, dojava broja stanja pčelinjih zajednica Hrvatskom pčelarskom savezu, 2022.

Poljoprivredno gospodarstvo ostvaruje pravo na potporu male vrijednosti koje dodjeljuje Bjelovarsko-bilogorska županija. Poljoprivredno gospodarstvo je u sustavu redovno kontrole

jednom godišnje o stvarnom stanju pčelinjih zajednica, te izlazak ovlaštene kontrole mora platiti. Bjelovarsko- bilogorska županija podmiruje 50% prihvatljivog troška izlaska kontrole na teren s odbitkom poreza na dodanu vrijednost. Gospodarstvo mora priložiti potrebnu dokumentaciju koje županija traži, a to su sljedeći podaci: kopija osobne iskaznice, IBAN vlasnika žiroračuna, privola/suglasnost za obradu i objavu osobnih podataka, ispunjen zahtjev za dodjelu potpora male vrijednosti, izjavu da do sada gospodarstvu nije dodijeljena potpora male vrijednosti za godinu za koju se prijavljuje i rješenje o upisu gospodarstva u Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

4.4. Mogućnost unapređenja i praćenja poslovanja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva

Planovi na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu dakako su veliki. U narednim godinama planiraju se povući sredstva iz EU fondova putem mjera 6.3. Nadalje, planira se koristiti mjera „Racionalizacija troškova selećeg pčelarenja“ radi poboljšanja selenja pčelinjih zajednica i mjera „Tehnička pomoć pčelarima“ radi moderniziranja poslovanja. Prvenstveno se planira povećati broj pčelinjih zajednica kako bi gospodarstvo ostvarilo veću ekonomsku vrijednost, te lakše mogla proći na natječaju za EU fondove. Sadašnja vrijednost gospodarstva iznosi 7.520,00 eura izračunato putem EVPG kalkulatora.

Mjerom 6.3.1. Potporom razvoju malih gospodarstva želi se potaknuti da mala gospodarstva postanu konkurentnija na tržištu, uključenje članova gospodarstva u rad na poljoprivrednom gospodarstvu i osiguranje egzistencije za dostojanstven život na ruralnom području čime se pridonosi smanjenu nezaposlenosti na ruralnom području. Visina javne potpore iznosi 15.000,00 euri. Ekonomska veličina gospodarstva koja se nalazi u rasponu od 2.000,00 do 7.999,00 eura može se prijaviti na mjeru 6.3.1. Isplata se provodi u dvije rate. Prva rata se dobiva u iznosu od 7.500,00 euri prije početka projekta ili izvedbe same aktivnosti, a druga rata se dobiva nakon provedbe projekta ili same aktivnosti. Poljoprivredno gospodarstvo bi putem ostvarenih EU fondova izgradilo novu punionicu meda i veće skladište za med. Uz samu punionicu došao bi i dekrystalizator za med kapaciteta 600 kg. Također bi bio i automatski dozer punjenja meda gdje bi se postavila samo bočica ispod i dozator bi sam dozirao zadanu količinu koju smo mu zadali putem računala.

Mjerom „Racionalizacija troškova selećeg pčelarenja“ cilj je poljoprivrednog gospodarstva kupiti novi kontejner za pčelinje zajednice kapaciteta 48 AŽ košnica. Ovom mjerom omogućeno je povrat od 40 do 60% prihvatljivog troška bez PDV-a. Maksimalni iznos kojeg država sufinancira po korisniku iznosi 50.000,00 kuna (6.636,14 eura).

Mjerom „Tehnička pomoć pčelarima“ pokušava se pčelarima olakšati da zamijene svoju zastarjelu opremu s novijom. Poljoprivredno gospodarstvo putem ove mjere planira nabaviti 8-okvirnu kasetnu vrcaljku s kompjuterom i poluautomatski otklapač voska sa saća koji će zasigurno doprinijeti poboljšanju prilikom vrcanja meda, ali i brzine prilikom samog posla. Također se planira u zimskim mjesecima otići na edukacije i seminare koja su sufinancirana putem ove mjere, kako bi poljoprivredno gospodarstvo steklo nova znanja. Ovom mjerom omogućeno je povrat od 50 do 60% same investicije bez PDV-a. Maksimalni iznos sufinanciranja po samom korisniku je do 20.000,00 kuna (2.654,46 eura), a minimalni iznos sufinanciranja po korisniku je 1.000,00 kuna (132,72 eura).

Poljoprivredno gospodarstvo za sada u ponudi ima 5 vrsta meda (cvjetni, bagrem, amorfa, kesten i suncokret), vlastiti propolis pakiran u bočice od 20 ml, te pčelinji vosak. U narednom periodu planira proširiti svoj asortiman sa dodatnom vrstom meda (šumski med) za što je potrebna dodatna selidba u Park prirode Lonjsko polje. Također u planu je i ponuda matične mliječi koja bi se proizvodila u periodu od 5 mjeseca do 7 mjeseca na poljoprivrednom gospodarstvu.

Kako bi se to sve ostvarilo poljoprivredno gospodarstvo mora redovito pohađati edukacije i usavršavati se u svojoj djelatnosti kako bi postalo konkurentnije na tržištu i kako bi nova stečena znanja prenijela u praksi.

5. ZAKLJUČAK

Mala obiteljska poljoprivredna gospodarstva imaju posebno značajnu ulogu u globalnoj opskrbi i sigurnosti hrane jer su neraskidiva poveznica. Uravnotežena prehrana i očuvanje agrobiološke raznolikosti dvije su dodatne koristi obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, malih i srednjih, koji također pridonose prosperitetu kroz održivo korištenje prirodnih resursa. Oni također služe kao posebna pokretačka snaga za širenje i poboljšanje gospodarstva.

Više pozornosti treba posvetiti poljoprivredi, sektoru gospodarstva koji je do prije 50 godina zapošljavao većinu svjetskih ljudi. Brojni proizvođači, koji često proizvode male količine robe, često žale na poteškoće s kojima se susreću pri prodaji vlastite robe, pri čemu su postignuta kupovna cijena i rokovi plaćanja glavne sporne točke. Vremenski učinci još su jedno pitanje s kojim se poljoprivrednici susreću. Republika Hrvatska ulaskom u Europsku uniju ima adekvatnu opskrbu poljoprivrednim proizvodima, ponajviše zahvaljujući uvozu, što lokalne poljoprivrednike dovodi u tešku situaciju, jer je uvezana roba često jeftinija od domaćih. Pad broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, smanjenje površine zasađene žitaricama, mlijekom, mesom, medom i povrtlarskom proizvodnjom te posljedični pad zaposlenosti u poljoprivredi nisu zaustavljeni članstvom Hrvatske u Europskoj uniji. Ipak u Republici Hrvatskoj obiteljska poljoprivredna gospodarstva ostala su najtipičniji organizacijski oblik bavljenja poljoprivredom. Kada je riječ o računovodstvenoj strani, osnivanje i vođenje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava daleko je lakše od pokretanja i vođenja posla. Slično tome, ovisno o iznosu njegova ukupnog godišnjeg primitka od prodaje vlastitih poljoprivrednih proizvoda i u koji porezni razred obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo želi ili mora ući, od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava se može zahtijevati vođenje jednostavnog ili dvojnog knjigovodstva. Kao rezultat toga, ovisno o poreznom sustavu u kojem se nalazi, ima obvezu voditi poslovne knjige i plaćati porez, međutim, ako nije porezni obveznik to nije dužan činiti. Mešutim vođenje poslovnih knjiga jedan je od ključnih zahtjeva za dobivanje poticaja, pa tako sve više malih poljoprivrednika odabire ovaj način poslovanja.

Mali poljoprivrednici trenutno se suočavaju s velikom konkurencijom velikih trgovačkih lanaca koji uvoze jeftinije artikle, što im otežava opstanak na tržištu. Poljoprivrednici se moraju pridružiti raznim organizacijama, zadrugama i slično, neprestano unaprijeđivati svoje znanje i pronaći nove načine proizvodnje kako bi imali šanse.

Cilj ovog diplomskog rada bilo je prikazati na koji način obiteljska poljoprivredna gospodarstva posluju, koje poslovne knjige su dužni voditi, s kojim porezima se susreću te svim ostalim izazovima kojim se susreću obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Na kraju je prikazano malo obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo koje se bavi pčelarstvom i koje želi postati konkurentnije na tržištu i iskoristiti EU fondove.

LITERATURA

- 1) Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2020.), Pčelarstvo, 13.02.2022. [podatkovni dokument], dostupno na <https://www.apprrr.hr/pcelarstvo/>
- 2) Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2021.), Ruralni razvoj, 13.02.2022. [podatkovni dokument] dostupno na <https://www.apprrr.hr/>
- 3) Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2018.), Upisnik poljoprivrednika, 13.02.2022. [podatkovni dokument], dostupno na <https://www.apprrr.hr/upisnik-poljoprivrednika/>
- 4) An official website of the European Union (2021.), European Union funding, grants and subsidies, 13.02.2022. [podatkovni dokument], dostupno na https://europeanunion.europa.eu/live-work-study/funding-grants-subsidies_en
- 5) An official website of the European Union (2021.), Rules and principles, 13.02.2022. [podatkovni dokument], dostupno na https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/rules-and-principles_en
- 6) Božina A., Cirkeveni Filipovi' T., Jurić Đ., Marečić D., Markota L.J., Vidović A., Vuk J. (2021.) *Obiteljska poljoprivredna gospodarstva*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije
- 7) Carinska uprava (2021.), O carinskoj upravi, [podatkovni promet] dostupno na <https://carina.gov.hr/o-upravi/9>
- 8) Crnčan A., Ranogajec L. (2012.), *Percepcija poljoprivrednih proizvođača o sustavu knjigovodstva*, Osijek: Agronomski glasnik
- 9) Dečman N. (2012.), *Financijski izvještaji kao podloga za ocjenu sigurnosti i uspješnosti poslovanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj*, Zagreb: Ekonomski preglednik: Mjesečnik Hrvatskog društva ekonomista Zagreb
- 10) Defillipis J. (2002.) *Ekonomika poljoprivrede*, Zagreb: Školska knjiga
- 11) Državni inspektorat (2021.), Poljoprivredna inspekcija u području poljoprivrede, [podatkovni promet] dostupno na <https://inspektorat.gov.hr/o-drzavnom-inspektoratu-9/ustrojstvo-77/9-sektor-za-nadzor-poljoprivrede-i-fitosanitarni-nadzor/pravni-izvori-poljoprivredna-inspekcija-u-podrucju-poljoprivrede/339>
- 12) Egap (2020.), Aplikacija za dokumentiranje poljoprivredne proizvodnje, 13.02.2022. [podatkovni dokument], dostupno na <https://www.egap.hr/>
- 13) Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (2021.), Program ruralnog razvoja 2021-2027 godine, 13.02.2022. [podatkovni dokument], dostupno na <https://ruralnirazvoj.hr/novo-programsko-razdoblje/>

- 14) Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (2021.), Program ruralnog razvoja, aktualni natječaji 13.02.2022. [podatkovni dokument] dostupno na <https://ruralnirazvoj.hr/natjecaji>
- 15) Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede (2020.), [podatkovni promet], dostupno na https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2021_12_15%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202020_final.pdf
- 16) Grgić, Z.; Očić, V.; Škakić-Bobić, B. (2015.) *Osnove računovodstva i financijske analize poljoprivrednog gospodarstva*, Zagreb: Motiv
- 17) IPS konzalting (2021.), How to open OPG?, 13.02.2022. [podatkovni dokument], dostupno na https://ips-konzalting.hr/en_US/blog/ips-news-8/post/steps-and-documentation-for-opening-family-farm-382
- 18) Ivanković, M.; Prusina, T.; Jurilj, I. (2018.), Održivi razvoj ruralnih područja kroz razvoj izvornih proizvoda na OPG-ima, *Mostariensia: časopis za društvene i humanističke znanosti*, Vol. 2022 No. 1, dostupno na <https://hrcak.srce.hr/234774>
- 19) Milotić I. (2018.), *Važne novosti za OPG-ove, što donosi Zakon o OPG-u*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije
- 20) Ministarstvo financija (2021.), Porezna uprava-poljoprivrednici, [podatkovni promet] dostupno na https://www.porezna-uprava.hr/obrtnici/Stranice/Porez-na-dodanu-vrijednost-%28PDV%29_Poljoprivrednik.aspx
- 21) Ministarstvo poljoprivrede (2020.), Mjere poljoprivredne politke, [podatkovni promet] dostupno na <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/mjere-poljoprivredne-politike/180>
- 22) Ministarstvo poljoprivrede (2020.), Praktični vodič kroz porezni sustav za obiteljska poljoprivredna gospodarstva, [podatkovni promet], dostupno na https://www.savjetodavna.hr/wp-content/uploads/2019/03/Vodic_Porezni-sustav_OPG2020.pdf
- 23) Ministarstvo poljoprivrede (2020.), Strategija razvoja poljoprivrede i ribarstva RH, [podatkovni promet] dostupno na https://poljoprivreda2020.hr/wp-content/uploads/2019/12/Strategija_prezentacija.nacrt_.pdf
- 24) Ministarstvo poljoprivrede (2021.), Porezna uprava- Porez na dodanu vrijednost (PDV), [podatkovni promet] dostupno na <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>

- 25) Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine 30/2008-992 (2008.), dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_03_30_992.html
- 26) Porezna uprava (2022.), Općenito o Poreznoj upravi, [podatkovni promet] dostupno na https://www.porezna-uprava.hr/HR_o_nama/Stranice/zadatak.aspx
- 27) Pravilnik o upisniku poljoprivrednih gospodarstava, Narodne novine 62/19 (2019.), dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_06_62_1220.html
- 28) Radoš Petrlik A. (2021.), Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, [podatkovni promet] dostupno na <http://www.orkis.hr/Obiteljsko-poljoprivredno-gospodarstvo>
- 29) Sever Mališ, S.; Tušek, B.; Žager, L. (2012.) *Revizija: načela, standardi, postupci*, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
- 30) Šimleša Vondrak I. (2020.), Sve o poreznim davanjima u OPG, [podatkovni promet] dostupno na <https://lag-zrinskagora-turopolje.hr/sve-o-poreznim-davanjima-u-opg-u/>
- 31) Vuk, J., Prodaja vlastitih poljoprivrednih proizvoda proizvedenih na OPG-u: Načini prodaje vlastitih proizvedenih proizvoda (2014.), Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije broj 9/14
- 32) Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, Narodne novine 29/2018-585 (2018.), dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_29_585.html
- 33) Zakon o porezu na dobit, Narodne novine 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20 (2020.), dostupno na <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>
- 34) Zakon o računovodstvu Republike Hrvatske, Narodne novine NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20 (2020.), dostupno na <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu>
- 35) Žager K.; Smrekar N.; Oluić A., (2009.) *Računovodstvo malih i srednjih poduzeća*, Zagreb: Mikrorad
- 36) Žager, K.; Dečman, N. (2015.) *Računovodstvo malih i srednjih poduzeća*, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika

POPIS SLIKA

Slika 1. Usporedba prosječnog poljoprivrednog gospodarstva Republike Hrvatske s prosječnim poljoprivrednim gospodarstvom Europske Unije.....	6
Slika 2. Bruto domaći proizvod Republike Hrvatske i realne stope rasta, razdoblje od 2013 do 2020 godine	7
Slika 3. Obrazac dugotrajne imovine	23
Slika 4. Knjiga primitaka i izdataka.....	25
Slika 5. Evidencija o tražbinama i obvezama	26
Slika 6. Knjiga prometa	27
Slika 7. Obrazac poreza na dodanu vrijednost.....	32
Slika 8. Evidencija korištenja veterinarsko medicinskih proizvoda na pčelinjim zajednicama	40
Slika 9. Kontrola pada varoa na pčelinjaku	41
Slika 10. Prikaz ulaska u AGRONET	42
Slika 11. Primjer otkupnog bloka	44
Slika 12. Površina lijeske po nasadima.....	45
Slika 13. Godišnja dojava broja pčelinjih zajednica.....	46

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj	4
Tablica 2. Porezni razredi paušalnih poreznih obveznika poreza na dohodak za 2021. godinu	19
Tablica 3. Kriteriji za klasifikaciju poduzetnika prema odredbama Zakona o računovodstvu.....	30

ŽIVOTOPIS

Mario Volgemut

Datum rođenja: 29/06/1998

Državljanstvo: hrvatsko

Spol: Muško

KONTAKT

📍 Jarunska 2, Studentski dom
Stjepan Radić, 10000 Zagreb,
T. G. Masaryka 23
43500 Daruvar, Hrvatska
(Kućna)

✉️ mario.volgemut1@gmail.com

O MENI

Moje ime je Mario Volgemut, student sam pete godine Poslovne ekonomije (Ekonomski fakultet) Zagreb, smjera Računovodstvo i revizija. Prije fakulteta sam završio Ekonomsko-turističku školu u Daruvaru, smjer ekonomist. Sudjelovao sam na državnom natjecanju iz Računovodstva gdje sam osvojio 4 mjesto u svojoj generaciji. Obavljam dužnost demonstratora na Ekonomskom fakultetu studentima iz kolegija Računovodstvo. Snalažljivost i rad u timu me zasigurno naučio aktivno bavljenje rukometom 5 godina. Osim toga, stekao sam i sposobnost nošenja s kriznim situacijama, brzog i proaktivnog razmišljanja i emocionalne stabilnosti. Bio sam član Savjeta mladih grada Daruvara u razdoblju od 2014. do 2017. godine. Imam i vozačku dozvolu B kategorije i nikad nisam kažnjavao. Volim raditi u pozitivnom i motivirajućem okruženju, pomagat drugima i iskušavati se u novim izazovnim situacijama. Sve što ne znam, voljan sam naučiti i efikasno primijeniti.

RADNO ISKUSTVO

10/2021 – 08/2022 – Zagreb

Account

Berlin-Chemie Menarini

Knjižio sam putne naloge, knjiženje ulaznih računa, izrada AVR, zatvaranje plaćanja, te ostali poslovi po potrebi. Radio sam u programu SAP.

02/2021 – 09/2021 – Zagreb

Junior Account

Mazars Hrvatska

Mazars Hrvatska je vanjsko računovodstvo gdje sam knjižio URA i IRA poslovnih klijenata, pripremao za predaju PDV, knjižio amortizaciju, plaću, AVR i izrada bilješki uz financijske izvještaje. Radio sam u programu Luceed, Navision i 4Wand.

09/2020 – 02/2021 – Zagreb

Junior Account

Allianz d.d.

Radio sam u financijskom računovodstvu gdje sam knjižio svakodnevno kunske i devizne izvode, pripremao izvještaje za HNB i HANFU-u. Nadalje, knjižio sam mjesečnu amortizaciju i ostala životna i neživotna osiguranja. Radio sam u programu SAP.

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

10/2017 – Zagreb

Student, smjer Računovodstvo i revizija

Poslovna ekonomija Zagreb

Adresa Zagreb

09/2013 – 06/2017 – Daruvar

SSS

Ekonomsko-turistička škola Daruvar

Adresa Daruvar

KOMUNIKACIJSKE I MEĐULJUDSKE VJEŠTINE

- **Komunikativan, proaktivan i društvena osoba, sklon timskom radu i preuzimanju odgovornosti.**

ORGANIZACIJSKE VJEŠTINE

- **Organizirana osoba, raspoređujem poslove sukladno prioritetu, definirane rokove poštujem.**

JEZIČNE VJEŠTINE

MATERINSKI JEZIK/JEZICI: hrvatski

DRUGI JEZICI: češki | njemački | engleski

OSTALE VJEŠTINE

- **Odlično poznavanje MS Office paketa (Word, Excel, Power Point). Poznavanje Luceed-a, SAP-a, Navision, 4Wand.**

